

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО**

Кафедра сімейної медицини ФПДО

МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ

**СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
ДЛЯ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ ЦИКЛУ ПЕРВИННОЇ
СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ (ІНТЕРНАТУРИ)
“МЕДИЦИНА НЕВІДКЛАДНИХ СТАНІВ”**

Львів – 2024

УДК 614.88:378.147.34 (075.8)

M545

Рекомендовано методичною комісією факультету післядипломної освіти
Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького
Протокол № 3 від 14 вересня 2023р.

МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ ПІДГОТУВАЛИ
викладачі кафедри сімейної медицини ФПДО
Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького

д. мед. н., професор	Соломенчук Т.М.
д. мед. н., професор	Скибчик В.А.
к. мед.н., асистент	Тишко Л.О.
д. мед. н., професор	Світлик Г.В.
к. мед.н., доцент	Копчак Л.М.
к. мед.н., доцент	Слаба Н.А.
к. мед.н., доцент	Беш Д.І.
к. мед.н., доцент	Заремба О.В.
к.мед.н., доцент	Заремба-Федчишин О.В.
к. мед.н., доцент	Капустинський О.О.
к. мед.н., доцент	Макар О.Р.
к. мед.н., доцент	Голик О.М.
к. мед.н., доцент	Склярова О.Є.
к. мед.н., доцент	Кисіль О.Ю.
к. мед.н., доцент	Федечко М.Й.
к. мед.н., доцент	Процько В.В.
к. мед.н., асистент	Юзич І.А.
к. мед.н., асистент	Білавка І.В.
к. мед.н., асистент	Чнгрян Г.В.
к. мед.н., асистент	Галькевич М.П.
к.мед.н., асистент	Вірна М.М.
PhD, асистент	Рак Н.О.
PhD, асистент	Лабінська О.Є.
PhD, асистент	Прокоса М.І.
PhD, асистент	Луцька В.Л.
Асистент	Климкович О.Ю.

Рецензенти:

Завідувач кафедри терапії № 1, медичної діагностики та гематології і трансфузіології ФПДО
ЛНМУ імені Данила Галицького, д.мед.н., професор **Скляров Є.Я.;**

Завідувач кафедри променевої діагностики ФПДО ЛНМУ імені Данила Галицького, к.мед.н.,
доцент **Сороківський М.С.**

Відповідальний за випуск:

Проректор по післядипломній освіті, доцент О.Є. Січкоріз

УДК 614.88:378.147.34 (075.8)

© Соломенчук Т.М., 2023

ПЕРЕЛІК СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1	Організація роботи служби екстреної медичної допомоги в Україні.
2	Виїзні бригади ЕМД- принципи роботи, склад, оснащення, робота в команді.
3	Питання безпеки в наданні екстреної та невідкладної допомоги.
4	Функції та обов'язки лікаря з медицини невідкладних станів під час надання екстреної медичної допомоги. Юридичні аспекти надання екстреної медичної допомоги.
5	Алгоритм дій при інцидентах з масовими жертвами. Первинне і вторинне медичне сортування.
6	Міжособистісна та кризова комунікація в роботі лікаря з медицини невідкладних станів
7	Огляд критичного пацієнта за схемою ABCDE
8	Абсолютна та часткова непрохідність дихальних шляхів
9	Порушення дихання, кровообігу та неврологічного статусу: причини, розпізнавання, невідкладна допомога
10	Шок: класифікація, діагностика, клініка. Принципи лікування
11	Інфузійна терапія на догоспітальному етапі. Шляхи введення ліків в екстрених станах
12	Дефібриляція. Кардіоверсія. Електрокардіостимуляція
13	Забезпечення прохідності верхніх дихальних шляхів
14	Оксигенотерапія, штучна вентиляція легень на догоспітальному і ранньому госпітальному етапі
15	Асфіксія, види, невідкладна допомога. Хірургічні методи відновлення прохідності верхніх дихальних шляхів
16	Правила аналізу ЕКГ. Нормальна ЕКГ
17	Кардіалгії, клініка, диф.діагностика, невідкладна допомога на дошпитальному етапі
18	Клінічна фармакологія антигіпертензивних препаратів
19	Гостра серцева недостатність
20	Вторинні артеріальні гіпертензії, діагностика, невідкладна допомога
21	Захворювання перикарда. Гострий перикардит. Нетравматична тампонада серця
22	Гостре розшарування аневризми аорти, невідкладна допомога, маршрут пацієнта
23	Гостра артеріальна оклюзія периферійних судин, діагностика, невідкладна допомога, маршрут пацієнта
24	ГКС, діагностика, диф. діагностика, тактика на дошпитальному і ранньому шпитальному етапі
25	ЕКГ при інфаркті міокарда
26	Клінічна фармакологія антиангінальних препаратів
27	Застосування антитромботичних препаратів при ІХС
28	Інтервенційні та хірургічні методи лікування в кардіології
29	Принципи тактичної медицини. Протокол ТССС.
30	Критичні кровотечі, методи зупинки різного виду кровотеч
31	Поранення голови і грудної клітки
32	Інтенсивна терапія і реанімація у військовій медицині

33	Поняття про надзвичайні ситуації. Роль системи екстреної медичної допомоги та медицини катастроф у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації
34	Особливості надання екстреної медичної допомоги у випадку небезпечного місця події з потребою у деконтамінації
35	Структура, завдання і функції відділення екстреної медичної допомоги багатопрофільної лікарні інтенсивного лікування
36	Менеджмент пацієнта (постраждалого) у відділенні екстреної медичної допомоги
37	Критичні порушення ритму серця: алгоритми надання невідкладної допомоги
38	Гострий коронарний синдром без елевації сегмента ST
39	Гострий коронарний синдром з елевацією сегмента ST
40	Невідкладна допомога при порушеннях серцевого ритму і провідності на догоспітальному етапі
41	Гостре пошкодження нирок
42	Бронхіальна астма. Клінічні ознаки різних стадій. Невідкладна допомога залежно від клінічної стадії.
43	ХОЗЛ, діагностика та екстрена допомога на догоспітальному і ранньому госпітальному етапі. Покази до госпіталізації
44	Диференційна діагностика задишки на дошпитальному етапі
45	Тахікардії з вузькими комплексами QRS
46	Тахікардії з широкими комплексами QRS
47	Синдром гострого болю в грудній клітці, диф.діагностика на дошпитальному етапі
48	Фібриляція та тріпотіння передсердь: ведення пацієнтів згідно сучасних рекомендацій, невідкладна допомога при пароксизмах.
49	Порушення провідності серця. Брадикардії, блокади. Синдром слабості синусового вузла.
50	Клінічна фармакологія антиаритмічних препаратів.
51	Особливості надання невідкладної допомоги на дошпитальному етапі пацієнтам похилого віку.
52	Особливості перебігу серцево-судинних захворювань у вагітних
53	Гіпертензія у вагітних, невідкладна допомога при кризах
54	Основні принципи надання допомоги травмованим на догоспітальному етапі. Менеджмент травмованого пацієнта у відділенні екстреної медичної допомоги
55	Забезпечення прохідності верхніх дихальних шляхів у травмованих, вентиляції та оксигенації.
56	Менеджмент пацієнта з травмою грудної клітки у відділенні екстреної медичної допомоги
57	Геморагічний шок- діагностика, лікування. Гемостатики: класифікація, механізм дії, принципи використання
58	Особливості обстеження пораненого з підозрою на черепно-мозкову травму. Шкала ком ГЛАЗГО та AVPU. Правила транспортування поранених

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ СЛУЖБИ ЕКСТРЕНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

Мета і завдання

Вдосконалити знання з основних принципів роботи служби екстреної медичної допомоги в Україні.

Місце заняття

Навчальна кімната, центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф.

Час – 2 год.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, медична документація бригад ЕМД.

Навчальні питання:

1. Структурні підрозділ Центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф.
2. Основні завдання Центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф.
3. Нормативні документи, які регулюють діяльність Центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф
4. Організаційна структура, основні завдання та функції станції, підстанції та відділення екстреної медичної допомоги.
5. Організація роботи оперативно-диспетчерської служби.
6. Станція швидкої медичної допомоги та її підрозділи.
7. Порядок госпіталізації пацієнтів бригадами швидкої медичної допомоги у лікувально-профілактичні установи.
8. Поняття про надзвичайні ситуації мирного часу. Правила безпеки при наданні допомоги постраждалим. Взаємодія з рятувальними службами.
9. Організація зони медичного сортування, зони надання медичної допомоги (медичного пункту) і зони транспорту (евакуації). Етапи медичного сортування.
10. Особливості організації медичної допомоги у осередках хімічного, радіаційного та біологічного ураження.
11. Соціальний захист медичних працівників екстреної (швидкої) медичної допомоги та медицини катастроф.

Практичні навички

Вміти визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, лікувально-евакуаційні заходи в умовах надзвичайних ситуацій.

Рекомендована література

1. *Медицина надзвичайних ситуацій. Організація надання першої медичної допомоги / під ред. В.С. Тарасюка. Київ ВСВ Медицина. 2010. – 526 с.*
2. *Мобільні формування Державної служби медицини катастроф як механізм управління процесом подолання медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій / під ред. С.О. Гур'єва. Київ. 2009. – 384 с.*
3. *Наказ МОЗ від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».*
4. *Постанова КМУ 28.12.2020 р. №1359 «Порядок роботи оперативно-диспетчерських служб центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф».*
5. *Постанова КМУ 20.11.2012 р. №1116 «Про затвердження Типового положення про центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф»*

ВИЇЗНІ БРИГАДИ ЕМД - ПРИНЦИПИ РОБОТИ, СКЛАД, ОСНАЩЕННЯ, РОБОТА В КОМАНДІ

Мета і завдання

Вдосконалити знання з основних принципів роботи виїзних бригад екстреної медичної допомоги (ЕМД).

Місце заняття

Навчальна кімната, центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф.

Час – 2 год.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, медична документація бригад ЕМД.

1. Організаційна структура, основні завдання та функції станції, підстанції та відділення екстреної медичної допомоги.
2. Організація роботи оперативно-диспетчерської служби.
3. Станція швидкої медичної допомоги та її підрозділи.
4. Оснащення виїзної бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги.
5. Порядок госпіталізації пацієнтів бригадами швидкої медичної допомоги у лікувально-профілактичні установи.
5. Поняття про надзвичайні ситуації мирного часу. Правила безпеки при наданні допомоги постраждалим. Взаємодія з рятувальними службами.
7. Організація зони медичного сортування, зони надання медичної допомоги (медичного пункту) і зони транспорту (евакуації). Етапи медичного сортування.
8. Особливості організації медичної допомоги у осередках хімічного, радіаційного та біологічного ураження.
9. Соціальний захист медичних працівників екстреної (швидкої) медичної допомоги та медицини катастроф.

Практичні навички

Вміти визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, лікувально-евакуаційні заходи в умовах надзвичайних ситуацій.

Рекомендована література

1. *Наказ МОЗ від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».*
2. *Постанова КМУ 28.12.2020 р. №1359 «Порядок роботи оперативно-диспетчерських служб центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф».*
3. *Постанова КМУ 20.11.2012 р. №1116 «Про затвердження Типового положення про центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф».*
4. *Мобільні формування Державної служби медицини катастроф як механізм управління процесом подолання медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій / під ред. С.О. Гур'єва. Київ. 2009. – 384 с.*
5. *Медицина надзвичайних ситуацій. Організація надання першої медичної допомоги / під ред. В.С. Тарасюка. Київ ВСВ Медицина. 2010. – 526 с.*

ПИТАННЯ БЕЗПЕКИ В НАДАННІ ЕКСТРЕНОЇ ТА НЕВІДКЛАДНОЇ ДОПОМОГИ

Мета і завдання

Вдосконалити знання з основних принципів безпеки при наданні екстреної та невідкладної медичної допомоги.

Місце заняття

Навчальна кімната, центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф.

Час – 2 год.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему, медична документація бригад ЕМД.

Навчальні питання:

1. Поняття про надзвичайні ситуації мирного часу. Правила безпеки при наданні допомоги постраждалим. Взаємодія з рятувальними службами.
2. Організація зони медичного сортування, зони надання медичної допомоги (медичного пункту) і зони транспорту (евакуації). Етапи медичного сортування.
3. Особливості організації медичної допомоги у осередках хімічного, радіаційного та біологічного ураження.
4. Соціальний захист медичних працівників екстреної (швидкої) медичної допомоги та медицини катастроф.

Практичні навички

Вміти визначати безпечну тактику при наданні екстреної медичної допомоги, лікувально-евакуаційні заходи в умовах надзвичайних ситуацій.

Рекомендована література

1. *Медицина надзвичайних ситуацій. Організація надання першої медичної допомоги / під ред. В.С. Тарасюка. Київ ВСВ Медицина. 2010. – 526 с.*
2. *Мобільні формування Державної служби медицини катастроф як механізм управління процесом подолання медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій / під ред. С.О. Гур'єва. Київ. 2009. – 384 с.*
3. *Наказ МОЗ від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».*
4. *Постанова КМУ 28.12.2020 р. №1359 «Порядок роботи оперативно-диспетчерських служб центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф».*
5. *Постанова КМУ 20.11.2012 р. №1116 «Про затвердження Типового положення про центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф».*

ФУНКЦІЇ ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЛІКАРЯ З МЕДИЦИНИ НЕВІДКЛАДНИХ СТАНІВ ПІД ЧАС НАДАННЯ ЕКСТРЕНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ. ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ НАДАННЯ ЕКСТРЕНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Мета і завдання

Вдосконалити знання щодо функцій та обов'язків лікаря з медицини невідкладних станів під час надання екстреної медичної допомоги та юридичні аспекти надання екстреної медичної допомоги.

Місце заняття

Навчальна кімната, відділення ЕМД.

Час – 2 год.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, накази МОЗ України.

Навчальні питання:

1. Виробничі функції лікаря екстреної медичної допомоги.
2. Уміння, якими повинен володіти лікар з медицини невідкладних станів.
3. Ведення документації лікарем з медицини невідкладних станів.
4. Керування роботою середнього медичного персоналу.
5. Удосконалення професійного рівня лікаря медицини невідкладних станів.
6. Права лікаря з лікаря медицини невідкладних станів.
7. Обов'язки лікаря з лікаря медицини невідкладних станів.
8. Нормативні документи щодо організації надання екстреної та невідкладної допомоги в Україні.

Рекомендована література

1. *Медицина надзвичайних ситуацій. Організація надання першої медичної допомоги / під ред. В.С. Тарасюка. Київ ВСВ Медицина. 2010. – 526 с.*
2. *Мобільні формування Державної служби медицини катастроф як механізм управління процесом подолання медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій / під ред. С.О. Гур'єва. Київ. 2009. – 384 с.*
3. *Наказ МОЗ від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».*
4. *Постанова КМУ 28.12.2020 р. №1359 «Порядок роботи оперативно-диспетчерських служб центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф».*
5. *Постанова КМУ 20.11.2012 р. №1116 «Про затвердження Типового положення про центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» .*

АЛГОРИТМ ДІЙ ПРИ ІНЦИДЕНТАХ З МАСОВИМИ ЖЕРТВАМИ. ПЕРВИННЕ І ВТОРИННЕ МЕДИЧНЕ СОРТУВАННЯ

Мета і завдання

Вдосконалити знання щодо алгоритму дій при інцидентах з масовими жертвами. Вдосконалити навички кризової комунікації. Освоїти методи сортування постраждалих на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах надання медичної допомоги.

Місце заняття

Навчальна кімната, відділення ЕМД.

Час – 2 год.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, накази МОЗ України.

Навчальні питання:

1. Надзвичайні ситуації: класифікація: державного рівня, регіонального рівня, місцеві та об'єктові.
2. Основні терміни і поняття, що застосовуються при надзвичайних ситуаціях.
3. Організація медичної допомоги при надзвичайних ситуаціях.

4. Етапи надання допомоги при масових жертвах.
5. Алгоритм дій БШМД в зоні надзвичайної ситуації.
6. Основи медичного сортування при масових жертвах.
7. Організація медичного сортування в зоні надзвичайної ситуації.
8. Критерії медичного сортування.
9. Етапи медичного сортування. Об'єми надання медичної допомоги на кожному етапі.
10. Черговість госпіталізації постраждалих.
11. Етичні аспекти медичного сортування.

Практичні навички

Вміти провести самооцінку якості надання медичної допомоги на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах. Знати основні функції та задачі телемедичних центрів при наданні медичної допомоги на догоспітальному етапі.

Рекомендована література

1. Волянський П.Б., Гур'єв С.О., Долгий М.Л. та ін. Домедична допомога в умовах надзвичайних ситуацій (практичний посібник) / Київ, 2016. – 151 с.
2. Екстрена та невідкладна медична допомога в запитаннях і відповідях: навчальний посібник / М. І. Швед [та ін.]; ред. М. І. Швед. - Тернопіль: Укрмедкн., 2018. - 311 с.
3. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, В.І.Боброва, Г.Г.Роцін та ін.; за ред. І.С.Зозулі. – 3-є вид., переробл. і допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 960 с.
4. Наказ МОЗ від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».
5. Наказ МОЗ України 15.03.2022 р. №488 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо надання екстреної медичної допомоги постраждалим на догоспітальному етапі в умовах бойових дій / воєнного стану».

МІЖСОБИСТІСНА ТА КРИЗОВА КОМУНІКАЦІЯ В РОБОТІ ЛІКАРЯ З МЕДИЦИНИ НЕВІДКЛАДНИХ СТАНІВ

Мета і завдання

Засвоїти основні принципи роботи в команді при наданні невідкладної медичної допомоги постраждалим на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах, етичні та деонтологічні аспекти медичної допомоги.

Місце заняття

Навчальна кімната, відділення ЕМД.

Час – 2 год.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, накази МОЗ України.

Навчальні питання:

1. Робота бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги в команді.
2. Поняття «кризова комунікація».
3. Визначення поняття «термінальний стан».
4. Основні принципи прийняття рішення про початок реанімаційних заходів:
  - ✓ принцип дії заради користі пацієнта;
  - ✓ принцип незавдавання шкоди;

- ✓ принцип справедливості;
- ✓ принцип автономії пацієнта.

5. Етичні, деонтологічні та юридичні аспекти реанімації.

Практичні навички

Вміти працювати в команді з урахуванням етичних, деонтологічних та юридичних принципів.

Рекомендована література

1. Волянський П.Б., Гур'єв С.О., Долгий М.Л. та ін. Домедична допомога в умовах надзвичайних ситуацій (практичний посібник) / Київ, 2016. – 151 с.
2. Екстрена та невідкладна медична допомога: підручник / [М.І. Швед, А.А.Гудима, С.М.Геряк та ін.]; за ред. проф.М.І. Шведа. – Тернопіль: ТДМУ, 2022. – 448 с.
3. Екстрена та невідкладна медична допомога в запитаннях і відповідях: навчальний посібник / М. І. Швед [та ін.]; ред. М. І. Швед. - Тернопіль: Укрмедкн., 2018. - 311 с.
4. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, В.І.Боброва, Г.Г.Роцін та ін.; за ред. І.С.Зозулі. – 3-є вид., переробл. І допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 960 с.
5. Наказ МОЗ від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».
6. Наказ МОЗ України 15.03.2022 р. №488 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо надання екстреної медичної допомоги постраждалим на догоспітальному етапі в умовах бойових дій / воєнного стану» .

ОГЛЯД КРИТИЧНОГО ПАЦІЄНТА ЗА СХЕМОЮ ABCDE

Мета і завдання

Засвоїти основні принципи огляду критичного пацієнта за схемою ABCDE.

Місце заняття

Навчальна кімната, відділення ЕМД.

Час – 2 год.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, накази МОЗ України.

Навчальні питання:

1. Початкова оцінка стану пацієнта.
2. Первинний огляд хворого:
  - А. перевірка та відновлення/підтримка прохідності дихальних шляхів.
  - В. визначити наявність самостійного дихання пацієнта
  - С. визначення самостійного кровообігу.
  - Д. визначення свідомості (дієздатності) за шкалою «AVPU».
  - Е. збір інформації про захворювання/нещасний випадок з температурним контролем.

Практичні навички

Вміти провести огляд критичного пацієнта за схемою ABCDE.

Рекомендована література

1. Волянський П.Б., Гур'єв С.О., Долгий М.Л. та ін. Домедична допомога в умовах надзвичайних ситуацій (практичний посібник) / Київ, 2016. – 151 с.
2. Екстрена та невідкладна медична допомога: підручник / [М.І. Швед, А.А.Гудима, С.М.Геряк та ін.]; за ред. проф.М.І. Шведа. – Тернопіль: ТДМУ, 2022. – 448 с.

3. *Екстрена та невідкладна медична допомога в запитаннях і відповідях: навчальний посібник / М. І. Швед [та ін.]; ред. М. І. Швед. - Тернопіль: Укрмедкн., 2018. - 311 с.*
4. *Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, В.І.Боброва, Г.Г.Рошчін та ін.; за ред. І.С.Зозулі. – 3-є вид., переробл. І допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 960 с.*
5. *Наказ МОЗ від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».*
6. *Наказ МОЗ України 15.03.2022 р. №488 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо надання екстреної медичної допомоги постраждалим на догоспітальному етапі в умовах бойових дій / воєнного стану» .*

АБСОЛЮТНА ТА ЧАСТКОВА НЕПРОХІДНІСТЬ ДИХАЛЬНИХ ШЛЯХІВ

Мета і завдання

Освоїти основні види порушення прохідності дихальних шляхів і способи відновлення їх прохідності.

Місце заняття

Навчальна кімната, відділення ЕМД.

Час – 2 год.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, ситуаційні задачі, тренувальні манекени.

Навчальні питання:

1. Причини та розпізнавання обструкції дихальних шляхів.
2. Ознаки повної та часткової обструкції дихальних шляхів.
3. Алгоритм лікування обструкції дихальних шляхів у дорослих.
4. Способи відновлення прохідності дихальних шляхів при частковій непрохідності дихальних шляхів.
5. Базові методики відновлення прохідності дихальних шляхів:
  - ✓ закидання голови;
  - ✓ підйом підборіддя;
  - ✓ виведення нижньої щелепи.
5. Пристрої для базових методик відновлення прохідності дихальних шляхів, техніка введення: назофарингеальні повітроводи, орофарингеальні повітроводи.
6. Альтернативні пристрої для забезпечення прохідності дихальних шляхів: ларингеальна маска; повітровід і-gel; ларингеальна трубка.

Практичні навички.

Оволодіти методиками відновлення прохідності дихальних шляхів .

Рекомендована література

1. *Волянський П.Б., Гур'єв С.О., Долгий М.Л. та ін. Домедична допомога в умовах надзвичайних ситуацій (практичний посібник) / Київ, 2016. – 151 с.*
2. *Екстрена та невідкладна медична допомога в запитаннях і відповідях: навчальний посібник / М. І. Швед [та ін.]; ред. М. І. Швед. - Тернопіль: Укрмедкн., 2018. - 311 с.*
3. *Екстрена та невідкладна медична допомога: підручник / [М.І. Швед, А.А.Гудима, С.М.Геряк та ін.]; за ред. проф.М.І. Шведа. – Тернопіль: ТДМУ, 2018. – 448 с.*

4. *Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, В.І.Боброва, Г.Г.Роцін та ін.; за ред. І.С.Зозулі. – 3-є вид., переробл. І допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 960 с.*
5. *Наказ МОЗ України від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».*
6. *Наказ МОЗ України від 28.03.2022 р. № 356/37692 «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах».*

ПОРУШЕННЯ ДИХАННЯ, КРОВООБІГУ ТА НЕВРОЛОГІЧНОГО СТАТУСУ: ПРИЧИНИ, РОЗПІЗНАВАННЯ, НЕВІДКЛАДНА ДОПОМОГА

Мета і завдання

Знати та розпізнати типи порушення дихання, кровообігу, неврологічного статусу шляхів.

Місце заняття

Навчальна кімната, тренінговий центр, відділення ЕМД.

Час – 2 год.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, ситуаційні задачі, тренувальні манекени.

Навчальні питання:

1. Первинна і вторинна дихальна недостатність.
2. Порушення прохідності дихальних шляхів (западання язика, обструкція харкотинням, шлунковим вмістом, стороннім тілом та ін.).
3. Порушення центральної регуляції дихання (набряк мозку, порушення мозкового кровообігу, комагозні стани та ін.)
4. Порушення активності дихальних м'язів.
5. Порушення цілісності та обмеження рухливості грудної клітки.
6. Порушення податливості легень (пневмонія, ателектаз та ін.).
7. Порушення вентиляційно-перфузійного співвідношення.
8. Види зупинки кровообігу.
9. Невідкладна допомога при зупинці кровообігу.
10. Причини зупинки дихання і кровообігу (4Г тп 4Т).
11. Оцінка неврологічного статусу.

Практичні навички

Вміти розпізнати порушення дихання, кровообігу та неврологічного статусу у потерпілого та надати невідкладну допомогу.

Рекомендована література

1. *Волянський П.Б., Гур'єв С.О., Долгий М.Л. та ін. Домедична допомога в умовах надзвичайних ситуацій (практичний посібник) / Київ, 2016. – 151 с.*
2. *Екстрена та невідкладна медична допомога в запитаннях і відповідях: навчальний посібник / М. І. Швед [та ін.]; ред. М. І. Швед. - Тернопіль: Укрмедкн., 2018. - 311 с*
3. *Екстрена та невідкладна медична допомога: підручник / [М.І. Швед, А.А.Гудима, С.М.Геряк та ін.]; за ред. проф.М.І. Шведа. – Тернопіль: ТДМУ, 2018. – 448 с.*
4. *Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, В.І.Боброва, Г.Г.Роцін та ін.; за ред. І.С.Зозулі. – 3-є вид., переробл. І допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 960 с.*

5. Наказ МОЗ України від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».

6. Наказ МОЗ України від 28.03.2022 р. № 356/37692 «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах».

ШОК: КЛАСИФІКАЦІЯ, ДІАГНОСТИКА, КЛІНІКА. ПРИНЦИПИ ЛІКУВАННЯ

Мета і завдання

Вдосконалити знання щодо надання невідкладної медичної допомоги при шоківих станах.

Місце заняття

Навчальна кімната, відділення ЕМД, відділення інтенсивної терапії.

Час – 2 год.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, історії хвороб.

Навчальні питання:

1. Визначення шоку.
2. Причини та механізми розвитку шоку.
3. Патогенез шоку.
4. Класифікація шоку (типи шоку):
  - ✓ гіповолемічний шок;
  - ✓ обструктивний шок;
  - ✓ кардіогенний шок;
  - ✓ дистрибутивний шок (нейрогенний, септичний, анафілактичний).
5. Клінічна картина шоку:
  - ✓ симптоми з боку системи кровообігу;
  - ✓ симптоми органної гіперперфузії;
  - ✓ симптоми, що пов'язані з причиною шоку.
6. Наслідки шоку:
  - ✓ компенсаторні реакції;
  - ✓ метаболічні та електролітні порушення внаслідок гіпоксії;
  - ✓ наслідки ішемії органів.
7. Діагностика шоку:
  - ✓ дослідження системи кровообігу (вимірювання АТ, ЕКГ, ехокардіографія, оцінка серцевого викиду та тиску заклинювання у легеневих капілярах, динамічні показники наповнення судинного русла);
  - ✓ лабораторні дослідження венозної крові (загальний аналіз периферичної крові, біохімічні дослідження сироватки крові, дослідження системи згортання крові);
  - ✓ пульсоксиметрія;
  - ✓ газометрія крові (артеріальної, венозної);
  - ✓ візуалізаційні дослідження (рентгенологічне дослідження, УЗД, комп'ютерна томографія);
  - ✓ група крові;
  - ✓ інші дослідження (мікробіологічні, гормональні, токсикологічні, алергологічні).
8. Основні принципи лікування шоку.
9. Інфузійна терапія при шоківих станах.

Практичні навички

Оволодіти навиками надання екстеної та невідкладної допомоги при шоккових станах.

Рекомендована література

1. Гуменюк М.І., Гуменюк Г.Л., Опімах С.Г. Інфузійна терапія анафілактичного шоку. – Інфузійна і хіміотерапія. - №2. – 2020. – С.21-27.
2. Екстрена та невідкладна медична допомога: підручник / [М.І. Швед, А.А.Гудима, С.М.Геряк та ін.]; за ред. проф.М.І. Шведа. – Тернопіль: ТДМУ, 2018. – 448 с.
3. Козловская А. Колоїди чи кристалоїди: порівняння ефективності інфузійних розчинів. – Медичний часопис. – 2019. Інтернет ресурс: <https://www.umj.com.ua/article/138707/koloyidi-chi-kristaloyidi-porivnyannya-efektivnosti-infuzijnih-rozchiniv>.
4. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, В.І.Боброва, Г.Г.Рошнін та ін.; за ред. І.С.Зозулі. – 3-є вид., переробл. І допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 960 с.
5. Недашківський С.М., Галушко О.А. Травматичний шок: невідкладна допомога та інтенсивна терапія. – Гострі та невідкладні стани у практиці лікаря. – 2016. - №6 (63). – С.19-24.
6. Шок: сучасний погляд на проблему та надання медичної допомоги на догоспітальному та на ранньому госпітальному етапі / В. В. Ніконов, С. В. Курсов, В. Ф. Забашта ; Харків. мед. акад. післядиплом. освіти МОЗ України. Каф. медицини невідклад. станів і медицини катастроф. - Харків : Мадрид, 2019. - 181 с.
7. Shock - classification and pathophysiological principles of therapeutics /Kislitsina O.N., Rich J.D., Wilcox J.E. // Curr Cardiol Rev. – 2019. – № 15 (2). – P. 102-113.

ІНФУЗІЙНА ТЕРАПІЯ НА ДОГОСПІТАЛЬНОМУ ЕТАПІ. ШЛЯХИ ВВЕДЕННЯ ЛІКІВ В ЕКСТРЕНИХ СТАНАХ

Мета і завдання

Вдосконалити знання щодо інфузійної терапії та шляхів введення ліків на дошпитальному етапі.

Місце заняття

Навчальна кімната, відділення ЕМД.

Час – 2 год.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, медична документація відділення ЕМД.

Навчальні питання:

1. Розрахунковий об'єм крововтрати на основі первинного огляду пацієнта.
2. Патофізіологія рідинного дисбалансу в організмі.
3. Склад інфузійних розчинів (кристалоїдів, колоїдів), швидкість і об'єм введення.
4. Контроль ефективності та безпеки інфузійних розчинів.
5. Поняття «рідинна ресусцитація».
6. Шляхи введення інфузійних розчинів в невідкладних станах.
7. Відповідь на інфузійну терапію, оцінка перфузії.

Практичні навички

Вміти провести інфузійну терапію відповідно до клінічних показів та забезпечити адекватну рідинну ресусцитацію.

Рекомендована література

1. Козловская А. Колоїди чи кристалоїди: порівняння ефективності інфузійних розчинів. – Медичний часопис. – 2019. Інтернет ресурс: <https://www.umj.com.ua/article/138707/koloyidi-chi-kristaloyidi-porivnyannya-efektivnosti-infuzijnih-rozchiniv>.
2. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, В.І.Боброва, Г.Г.Роцін та ін.; за ред. І.С.Зозулі. – 3-є вид., переробл. І допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 960 с.
3. Наказ МОЗ України від 05.06.2019 № 1269 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги".
4. Наказ МОЗ від 21.06.2016 р. № 612 Уніфікований клінічний протокол екстреної медичної допомоги «Масивна кровотеча з кінцівок».
5. Наказ МОЗ від 21.06.2016 р. № 612 Уніфікований клінічний протокол екстреної медичної допомоги «Зовнішня кровотеча з тулуба та шиї».
6. Наказ МОЗ України 15.03.2022 р. №488 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо надання екстреної медичної допомоги постраждалим на догоспітальному етапі в умовах бойових дій / воєнного стану».
7. Недашківський С.М., Галушко О.А. Травматичний шок: невідкладна допомога та інтенсивна терапія. – Гострі та невідкладні стани у практиці лікаря. – 2016. - №6 (63). – С.19-24.
8. Шок: сучасний погляд на проблему та надання медичної допомоги на догоспітальному та на ранньому госпітальному етапі / В. В. Ніконов, С. В. Курсов, В. Ф. Забаїта ; Харків. мед. акад. післядиплом. освіти МОЗ України. Каф. медицини невідклад. станів і медицини катастроф. - Харків : Мадрид, 2019. - 181 с.

ДЕФІБРИЛЯЦІЯ. КАРДІОВЕРСІЯ. ЕЛЕКТРОКАРДІОСТИМУЛЯЦІЯ

Мета і завдання

Знати основні принципи, механізми та покази до проведення дефібриляції та кардіоверсії, показання до кардіостимуляції до, після та під час зупинки серця.

Місце заняття

Навчальна кімната, відділення ЕМД.

Час – 2 год.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, медична документація відділення ЕМД.

Навчальні питання:

1. Визначення поняття «кардіоверсія», «дефібриляція».
2. Механізм дефібриляції.
3. Чинники, що знижують ефективність дефібриляції:
  - ✓ трансторакальний імпеданс (розмір електродів, фаза респіраторного циклу);
  - ✓ положення електродів
  - ✓ черговість серцево-легеневої реанімації чи дефібриляції (стратегія мінімізації паузи перед розрядом);
  - ✓ послідовність розрядів;
  - ✓ енергія розряду та форма імпульсу (біфазні та монофазні дефібрилятори);
  - ✓ безперервність компресій грудної клітки.
4. Використання кисню під час дефібриляції.
5. Автоматичні зовнішні дефібрилятори (АЗД):

- ✓ автоматичний аналіз ритму;
  - ✓ використання АЗД у лікувально-профілактичних закладах;
  - ✓ програма загального доступу до дефібриляції;
  - ✓ послідовність застосування АЗД або дефібрилятора, що рекомендує нанесення розряду.
6. Ручна дефібриляція (послідовність застосування ручного дефібрилятора).
  7. Дефібриляція на долікарняному етапі.
  8. Синхронізована кардіоверсія.
  9. Імплантовані кардіовертери-дефібрилятори.
  10. Внутрішня дефібриляція.
  11. Серцевий імпульс – його формування та недостатність.
  12. Методи кардіостимуляції:
    - ✓ неінвазивні: перкусійна кардіостимуляція («жулаком»), черезшкірна кардіостимуляція;
    - ✓ інвазивні: тимчасова трансвенозна кардіостимуляція, постійна кардіостимуляція імплантованим кардіостимулятором.
  13. Класифікація ЕКС (однокамерні, двокамерні, трикамерні, «безелектродний» ЕКС).
  14. Типи комплексів ЕКГ при кардіостимуляції: нав'язаний; спонтанний; зливний; псевдозливний.
  15. Моно- і біполярна електрокардіостимуляція.
  16. Класифікація режимів роботи штучного водія ритму (ШВР).
  17. Вигляд шлуночкових комплексів на ЕКГ при різних варіантах ЕКС.
  18. Імплантовані кардіовертери-дефібрилятори.

Практичні навички

Вміти самостійно проводити кардіоверсію та дефібриляцію (в т. ч. із використанням автоматичного зовнішнього дефібрилятора). Виконувати перкусійну кардіостимуляцію, застосовувати неінвазивну трансвенозну кардіостимуляцію.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А, Скибчик Я.В. Електрокардіографічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології. – Видання 4-є, . – Львів : ТзОВ ЗУКЦБ 2023. - 164с.
2. Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл. _ Львів: Бона.2022 –54.
3. Денисюк В.І. Внутрішня медицина: підруч. для студентів закладів вищ. мед. освіти III-IV рівня акредитації та лікарів післядипл. освіти на основі рекомендацій доказової медицини / В.І. Денисюк, О.В. Денесюк; за ред. В.М. Коваленко. – 3-тє вид, перероб. і допов. – Київ: Моріон, 2019. – 959 с.
4. Долженко М.М. Невідкладна допомога в кардіології. Навчальний посібник / Під редакцією М.М. Долженко. – К. Наукова думка. – 2018. – 412 с.
5. Функціональна діагностика» Підручник для лікарів –інтернів та лікарів – слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти МОЗ України / За ред. О. Жарінова, Ю. Іваніва, В. Кущя. – К., «Четверта хвиля», 2021. – 784 с.
6. Коваленко В.М. Внутрішня медицина. Підручник для студентів закладів вищої медичної освіти III-IV рівня акредитації та лікарів післядипломної освіти на основі рекомендацій доказової медицини / За ред. В.М. Коваленка. Укл.: Н.М. Шуба, О.Г. Несукай, О.П. Борткевич. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: МОПІОН, 2019. – 960 с.
7. 2021 ESC Guidelines on cardiac pacing and cardiac resynchronization therapy // *European Heart Journal*. – 2021. – V. 42 – P. 3427-3520 <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehab364>.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОХІДНОСТІ ВЕРХНІХ ДИХАЛЬНИХ ШЛЯХІВ

Мета і завдання

Засвоїти основні принципи відновлення прохідності верхніх дихальних шляхів та оксигенотерапії.

Місце заняття

Навчальна кімната, відділення ЕМД.

Час – 2 год.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, медична документація відділення ЕМД.

Навчальні питання:

1. Причини та розпізнавання обструкції дихальних шляхів.
2. Ознаки повної та часткової обструкції дихальних шляхів.
3. Алгоритм лікування обструкції дихальних шляхів у дорослих.
4. Базові методики відновлення прохідності дихальних шляхів:
  - ✓ закидання голови;
  - ✓ підйом підборіддя;
  - ✓ виведення нижньої щелепи.
5. Пристрої для базових методик відновлення прохідності дихальних шляхів, техніка введення:
  1. назофарингеальні повітроводи;
  2. орофарингеальні повітроводи.
6. Альтернативні пристрої для забезпечення прохідності дихальних шляхів:
  - ✓ ларингеальна маска;
  - ✓ повітровід i-gel;
  - ✓ ларингеальна трубка.
7. Методика введення надгортанних пристроїв та їх обмеження у використанні.

Практичні навички

Вміти самостійно відновлювати прохідність верхніх дихальних шляхів, правильно вибрати метод відновлення прохідності верхніх дихальних шляхів.

Рекомендована література

1. Волянський П.Б., Гур'єв С.О., Долгий М.Л. та ін. Домедична допомога в умовах надзвичайних ситуацій (практичний посібник) / Київ, 2016. – 151 с.
2. Екстрена та невідкладна медична допомога в запитаннях і відповідях: навчальний посібник / М. І. Швед [та ін.]; ред. М. І. Швед. - Тернопіль: Укрмедкн., 2018. - 311 с
3. Екстрена та невідкладна медична допомога: підручник / [М.І. Швед, А.А.Гудима, С.М.Геряк та ін.]; за ред. проф.М.І. Шведа. – Тернопіль: ТДМУ, 2018. – 448 с.
4. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, В.І.Боброва, Г.Г.Роцін та ін.; за ред. І.С.Зозулі. – 3-є вид., переробл. І допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 960 с.
5. Наказ МОЗ України від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».
6. Наказ МОЗ України від 28.03.2022 р. № 356/37692 «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах».

ОКСИГЕНОТЕРАПІЯ, ШТУЧНА ВЕНТИЛЯЦІЯ ЛЕГЕНЬ НА ДОГОСПІТАЛЬНОМУ І РАНЬОМУ ГОСПІТАЛЬНОМУ ЕТАПІ

Мета і завдання

Вдосконалити знання щодо проведення штучної вентиляції легень та оксигенотерапії.

Місце заняття

Навчальна кімната, імітаційний центр.

Час – 2 год.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, манекен для відпрацювання практичних навичок.

Навчальні питання:

1. Вентиляція легень через маску з використанням мішка Амбу.
4. Інтубація трахеї. Покази та протипокази. Ускладнення інтубації та їх профілактика.
5. Застосування надгортанних повітропроводів (ларингеальної маски, I-gel, комбіт'юба).
6. Переваги та недоліки надгортанних повітропроводів.
7. Штучна вентиляція легень. Види та способи, покази та ускладнення.
8. Допоміжна вентиляція легень. Покази і методи проведення. Киснева терапія.
9. Бокове відновлююче положення.
10. Показання і техніка конікопункції.

Практичні навички

Вміти самостійно відновлювати прохідність верхніх дихальних шляхів, правильно вибирати метод відновлення прохідності верхніх дихальних шляхів.

Рекомендована література

1. Волянський П.Б., Гур'єв С.О., Долгий М.Л. та ін. Домедична допомога в умовах надзвичайних ситуацій (практичний посібник) / Київ, 2016. – 151 с.
2. Екстрена та невідкладна медична допомога в запитаннях і відповідях: навчальний посібник / М. І. Швед [та ін.]; ред. М. І. Швед. - Тернопіль: Укрмедкн., 2018. - 311 с
3. Екстрена та невідкладна медична допомога: підручник / [М.І. Швед, А.А.Гудима, С.М.Геряк та ін.]; за ред. проф.М.І. Шведа. – Тернопіль: ТДМУ, 2018. – 448 с.
4. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, В.І.Боброва, Г.Г.Роцін та ін.; за ред. І.С.Зозулі. – 3-є вид., переробл. І допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 960 с.
5. Наказ МОЗ України від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».
6. Наказ МОЗ України від 28.03.2022 р. № 356/37692 «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах».

АСФІКСІЯ, ВИДИ, НЕВІДКЛАДНА ДОПОМОГА. ХІРУРГІЧНІ МЕТОДИ ВІДНОВЛЕННЯ ПРОХІДНОСТІ ВЕРХНІХ ДИХАЛЬНИХ ШЛЯХІВ

Мета і завдання

Знати принципи невідкладної допомоги та забезпечення прохідності верхніх дихальних шляхів при асфіксії, основні принципи проведення конікопункції та конікотомії для відновлення прохідності дихальних шляхів. Вдосконалити знання щодо проведення штучної вентиляції легень та оксигенотерапії.

Місце заняття

Навчальна кімната, імітаційний центр.

Час – 2 год.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, манекен для відпрацювання практичних навичок.

Навчальні питання:

1. Причини і фактори ризику розвитку асфіксії.
2. Невідкладна допомога при асфіксії.
3. Застосування прийому Геймліха.
4. Техніка проведення базових реанімаційних заходів.
5. Методи видалення стороннього тіла з верхніх дихальних шляхів.
6. Хірургічні методи забезпечення прохідності дихальних шляхів нижче рівня обструкції.
7. Визначення поняття «конікопункція», «конікотомія».
8. Методика виконання конікопункції, конікотомії.
9. Показання для проведення конікотомії.
10. Ускладнення при виконанні конікотомії.

Практичні навички

Вміти надати невідкладну допомогу при асфіксії, самостійно відновлювати прохідність дихальних шляхів за допомогою конікотомії, проводити конікопункцію.

Рекомендована література

1. Волянський П.Б., Гур'єв С.О., Долгий М.Л. та ін. Домедична допомога в умовах надзвичайних ситуацій (практичний посібник) / Київ, 2016. – 151 с.
2. Екстрена та невідкладна медична допомога в запитаннях і відповідях: навчальний посібник / М. І. Швед [та ін.]; ред. М. І. Швед. - Тернопіль: Укрмедкн., 2018. - 311 с.
3. Екстрена та невідкладна медична допомога: підручник / [М.І. Швед, А.А.Гудима, С.М.Геряк та ін.]; за ред. проф.М.І. Шведа. – Тернопіль: ТДМУ, 2018. – 448 с.
4. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, В.І.Боброва, Г.Г.Роцін та ін.; за ред. І.С.Зозулі. – 3-є вид., переробл. І допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 960 с.
5. Наказ МОЗ України від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».
6. Наказ МОЗ України від 28.03.2022 р. № 356/37692 «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах».

ПРАВИЛА АНАЛІЗУ ЕКГ. НОРМАЛЬНА ЕКГ

Мета і завдання

Знати методику реєстрації ЕКГ.

Місце заняття

Навчальна кімната, імітаційний центр.

Час – 2 год.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, манекен для відпрацювання практичних навичок.

Навчальні питання:

1. Біоелектричні основи електрокардіографії.

2. Методика реєстрації ЕКГ.
3. Проведення функціональних проб (з фізичним навантаженням, бета-блокаторами, хлоридом калію, дипіридамолом).
4. Додаткові методи ЕКГ-обстеження (ЕКГ по Холеру, ЕКГ пучка Гіса, черезстравохідна електрокардіостимуляція серця).
5. Нормальна ЕКГ.
6. Аналіз серцевого ритму і провідності:
  - ✓ аналіз регулярності серцевих скорочень;
  - ✓ підрахунок числа серцевих скорочень;
  - ✓ визначення джерела збудження;
  - ✓ оцінка функції провідності.
7. Визначення поворотів серця навколо передньозадньої осі.
8. Визначення поворотів серця навколо повздовжньої осі.
9. Визначення поворотів серця навколо фронтальної осі (верхівкою вперед або назад).
10. Аналіз передсердного зубця Р.
11. Аналіз шлуночкового комплексу (QRST): комплексу QRS, сегменту ST, зубця Т, інтервалу QT.
12. Електрокардіографічне заключення.

Практичні навички

Вміти самостійно записувати ЕКГ і проводити аналіз.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А, Скибчик Я.В. Електрокардіографічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології. – Видання 4-є, . – Львів : ТзОВ ЗУКЦБ 2023. - 164с.
2. Скибчик В.А, Скибчик Я.В. Клінічна електрокардіографія для професіоналів. – Львів: Видавець Марченко Т.В., 2021. – 568 с.
3. Шумаков В.О., Тацук В.К. Електрокардіографія. Основи діагностики : монографія. – К. : Четверта хвиля, 2014. – 248 с.
4. Функціональна діагностика» Підручник для лікарів –інтернів та лікарів – слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти МОЗ України / За ред О. Жарінова, Ю. Іваніва, В. Куця. – К., «Четверта хвиля», 2021. – 784 с.
5. Хемптон Д. Основи ЕКГ= The ECG Made Easy : пер. 9-го англ. вид.: двомовне вид.: укр. англ. / Джон Хемптон ; наук. ред. пер. Нестор Середюк ; пер. з англ. Олексія Скакуна. – К. : ВСВ "Медицина", 2020. – 248 с.
6. Швед М.І. Основи практичної електрокардіографії / М.І. Швед, М.В. Гребеник // Тернопіль ТДМУ Укрмедкнига, 2021. – 128 с.

КАРДІАЛГІЇ, КЛІНІКА, ДИФ. ДІАГНОСТИКА, НЕВІДКЛАДНА ДОПОМОГА НА ДОШПИТАЛЬНОМУ ЕТАПІ

Мета і завдання

Вдосконалити знання з диференціальної діагностики кардіалгій.

Місце заняття

Навчальна кімната, кардіологічне відділення.

Час – 2 год.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, історії хвороб, навчальні клінічні випадки.

Навчальні питання:

1. Визначення понять “Кардіалгії”, “Пекталгії”.
2. Основні групи захворювань, одним з симптомів яких є біль в грудній клітині.
3. Біль в грудній клітині кардіального генезу, причини, особливості больового синдрому при коронарогенних та некоронарогенних захворюваннях, додаткові обстеження.
4. Біль в грудній клітині езофагального генезу, причини, особливості больового синдрому, додаткові обстеження.
5. Біль в грудній клітині при хворобах легень, причини, особливості больового синдрому, додаткові обстеження.
6. Біль в грудній клітині неврологічного генезу, причини, особливості больового синдрому при невритах і міозитах, периферійний і відбитий (віддзеркалений) біль, додаткові обстеження.
7. Кардіалгії психогенного характеру, провокуючі фактори, основні причини, особливості больового синдрому, тактика лікаря.
8. Програма діагностичного пошуку при підозрі на загрозливі життю причини кардіалгій.
9. Диференціальна діагностика при кардіалгіях.

Практичні навички

Вміти самостійно проводити диференціальну діагностику при кардіалгіях.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. *Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл.* _ Львів: Бона.2022 –54
2. *Внутрішні хвороби. Підручник заснований на принципах доказової медицини, 2018/19 / ред. А. Яремчук-Качмарчук. - Краків : Практ. медицина, 2018. – 1632 с.*
3. Дужий І.Д. *Гострий грудний біль (диференціальна діагностика) : монографія / І.Д.Дужий. – Суми : Сумський державний університет, 2019. – 304 с.*
4. *Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування / За ред. В.М. Коваленка, М.І. Лутая, Ю.М. Сіренка, О.С. Сичова, 4-те вид., переробл. і доповн. – К.: МОРІОН, 2020. – 240 с.*
5. Чистик Т. *Скелетно-м'язовий біль у грудній клітці: диференціальна діагностика й лікування / Т. Чистик // Міжнародний неврологічний журнал. 2020. 16;1.*
6. *Gulati M, Levy PD, Mukherjee D, et al. 2021 AHA/ACC/ASE/CHEST/SAEM/SCCT/SCMR guideline for the evaluation and diagnosis of chest pain: a report of the American College of Cardiology/American Heart Association Joint Committee on Clinical Practice Guidelines. Circulation. 2021;144:e368–e454.*

КЛІНІЧНА ФАРМАКОЛОГІЯ АНТИГІПЕРТЕНЗИВНИХ ПРЕПАРАТІВ

Мета і завдання

Поглибити знання з проблем клінічної фармакології антигіпертензивних засобів. Засвоїти методики застосування цих препаратів.

Місце заняття

Навчальна кімната, кардіологічне відділення.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, інструкції до лікарських засобів, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему.

Час - 2 години.

Навчальні питання:

1. Групи антигіпертензивних препаратів. Класифікація і основні механізми дії.

2. Принципи сучасної антигіпертензивної фармакотерапії.
3. Властивості "ідеального" антигіпертензивного препарату.
4. Фармакодинаміка, принципи клінічного застосування, покази, протипокази, дози, критерії ефективності дії і побічні ефекти.
5. Застосування діуретиків для лікування артеріальної гіпертензії.
6. β -адреноблокатори. Класифікація.
7. Антагоністи кальцію.
8. Інгібітори АПФ при артеріальній гіпертензії.
9. Антагоністи рецепторів ангіотензину-II.
10. Блокатори α -адренорецепторів.
11. Комбінована антигіпертензивна терапія.
12. Антигіпертензивні препарати, які застосовуються для ургентної терапії.
13. Антигіпертензивні препарати другого ряду.
14. Нові антигіпертензивні препарати.

Практичні навички

Вміти застосувати антигіпертензивні препарати різних груп у хворих з серцево-судинними захворюваннями.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. *Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл.* _ Львів: Бона.2022 –54
2. *Клінічна фармакологія. Підручник / За ред. Біловола О.М. – Київ: "Нова книга", 2021. – 544 с.*
3. *Невідкладна допомога в кардіології. Навчальний посібник під редакцією Долженко М.М.-К. Наукова думка. – 2018. – 412 с.*
4. *2018 ESC/ESH Guidelines for the management of arterial hypertension: The Task Force for the management of arterial hypertension of the European Society of Cardiology (ESC) and the European Society of Hypertension (ESH) / Williams B., Mancia G., Spiering W. et al.// European Heart Journal. – V. 39. – № 33. – 2018. – P. 3021-3104.*

ГОСТРА СЕРЦЕВА НЕДОСТАТНІСТЬ

Мета і завдання

Знати етіологію, клініку, діагностику та лікування гострої серцевої недостатності.

Місце заняття

Навчальна кімната, кардіологічне відділення.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, інструкції до лікарських засобів, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему.

Час - 2 години.

Навчальні питання:

1. Класифікація гострої серцевої недостатності.
  - ✓ за етіологією
  - ✓ за типом
  - ✓ за Кілліпом
  - ✓ за Форестером
  - ✓ клінічна
2. Етіологія і патогенез гострої серцевої недостатності.

3. Клініка і діагностика ГСН.
  - ✓ ліво-правосерцева “недостатність виходу” (forward failure)
  - ✓ ліво- та правосерцева “недостатність входу” (backward failure).
4. Лікування ГСН залежно від місця надання медичної допомоги.
5. Основні принципи фармакотерапії ГСН.
6. Лікувальна тактика при ГСН, залежно від причини їх розвитку і стану гемодинаміки:
  - ✓ інтенсивна терапія при нормальному артеріальному тиску;
  - ✓ інтенсивна терапія при підвищеному артеріальному тиску;
  - ✓ моніторинг гемодинаміки при гострій лівошлуночкової недостатності.
7. Клінічна фармакологія препаратів, які застосовуються при лікуванні гострої серцевої недостатності.

Практичні навички

Вміти надати невідкладну допомогу при гострій серцевій недостатності.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. *Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл.* _ Львів: Бона.2022 –54.
2. *Курс лекцій з клінічної кардіології / за ред. проф. В. Й. Целуйко. – К., 2020. – 592 с.*
3. *Невідкладна допомога в кардіології. Навчальний посібник під редакцією Долженко М.М.-К. Наукова думка. – 2018. – 412 с.*
4. *2021 ESC Guidelines for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure European Heart Journal, Volume 42, Issue 36, 21 September 2021, Pages 3599–3726, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehab368>.*
5. *2023 Focused Update of the 2021 ESC Guidelines for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure European Heart Journal, ehad195, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehad195>.*

ВТОРИННІ АРТЕРІАЛЬНІ ГІПЕРТЕНЗІЇ, ДІАГНОСТИКА, НЕВІДКЛАДНА ДОПОМОГА

Мета і завдання

Знати сучасні підходи до діагностики та лікування вторинних (реноваскулярних і ренопаренхіматозних) артеріальних гіпертензій (АГ).

Місце заняття

Навчальна кімната, кардіологічне відділення.

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, інструкції до лікарських засобів, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему.

Час - 2 години.

Навчальні питання:

1. Основні групи вторинних артеріальних гіпертензій, динаміка виявлення. Класифікація АГ за етіологічною ознакою. Причини вторинної АГ.
2. Ренопаренхіматозні АГ: поширеність, патогенетичні механізми, діагностичні критерії, лікувальна тактика.
3. Реноваскулярна АГ: фібром’язова дисплазія ниркових артерій; атеросклеротичне ураження ниркових артерій; інші причини пошкодження судин нирок; діагностична тактика та диференційований підхід до лікування за наявності реноваскулярної АГ.
4. Резистентна артеріальна гіпертензія: місце вторинних (реноваскулярних і ренопаренхіматозних) АГ, діагностично-лікувальна стратегія.

5. Ураження нирок та ниркових артерій, що супроводжуються розвитком АГ: гломерулонефрит: клініка та діагностика.
6. Хронічний пієлонефрит: механізм розвитку АГ, особливості діагностики.
7. Синдром Конна: поширеність і характер АГ, діагностика.
8. Феохромочитома: клінічна картина, критерії хворих для скринінгу, лабораторні тести, топічна діагностика.
9. Синдром Кушинга і акромегалія: особливості діагностики.
10. АГ, зумовлені порушенням функції щитоподібної залози.
11. Гемодинамічні АГ: коарктація аорти, недостатність аортального клапана.
12. АГ, зумовлені системними васкулітами.
13. АГ, зумовлені неврологічними захворюваннями.
14. АГ, що виникають на фоні прийому медикаментів, наркотичних речовин та харчових компонентів.

Практичні навички

Вміти діагностувати вторинні (реноваскулярні та ренопаренхіматозні) АГ та обрати оптимальну лікувальну тактику.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. *Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл.* _ Львів: Бона.2022 –54.
2. *Внутрішні хвороби. Підручник заснований на принципах доказової медицини, 2018/19 / ред. А. Яремчук-Качмарчик. - Краків : Практ. медицина, 2018. – 1632 с.*
3. *Внутрішня медицина. Підручник для студентів закладів вищої медичної освіти III-IV рівня акредитації та лікарів післядипломної освіти на основі рекомендацій доказової медицини / За ред. В.М. Коваленка. Укл.: Н.М. Шуба, О.Г. Несукай, О.П. Борткевич. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: МОРІОН, 2019 І. – 960с.*
4. *Наказ МОЗ України від 24.05.2012 р. №384 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при артеріальній гіпертензії». Уніфікований клінічний протокол первинної, екстреної та вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги "Артеріальна гіпертензія".*
5. *Практичні аспекти сучасної кардіології (2-е видання) Скибчик В.А., Соломенчук Т.М. – Видавництво «Мс», 2019. – 423 с.*
6. *Скибчик В.А., Соломенчук Т.М. Практичні аспекти сучасної кардіології. – Львів: Мс, 2017. – 416 с.*
7. *2023 ESH Guidelines for the management of arterial hypertension Hypertension. 2023 Sep;80(9):1795-1799. doi: 10.1161/HYPERTENSIONAHA.123.21592. Epub 2023 Jun 24.*

ЗАХВОРЮВАННЯ ПЕРИКАРДА. ГОСТРИЙ ПЕРИКАРДИТ. НЕТРАВМАТИЧНА ТАМПОНАДА СЕРЦЯ

Мета і завдання

Вдосконалити знання з етіології, патогенезу, клініки, діагностики перикардитів.

Місце заняття

Навчальна кімната, клінічна база кафедри.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, архівні електрокардіограми, архівні ЕКГ, ехокардіограми, результати коронарографій та сканувань серця, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему.

Навчальні питання:

1. Будова перикарда.
2. Етіологія і патогенез перикаритів.
3. Класифікація перикаритів.
4. Діагностичні критерії перикаритів.
5. Клінічні синдроми перикариту.
6. Особливості больового синдрому при перикаритах.
7. Методи діагностики перикаритів.
8. ЕКГ при перикаритах: загальна характеристика, стадії, ознака Сподіка.
9. Клінічні та ЕКГ ознаки тампонади серця.

Практичні навички

Вміти діагностувати перикарити на основі скарг, даних анамнезу, клініко-діагностичних обстежень. Вміти запідозрити нетравматичну тампонаду серця.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А., Скибчик Я.В. Електрокардіографічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології. – Видання 4-е, . – Львів : ТзОВ ЗУКЦб 2023. - 164с.
2. Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл. _ Львів: Бона.2022 –54с.
3. Скибчик В.А., Скибчик Я.В. Клінічна електрокардіографія для професіоналів. – Львів : Видавець Марченко Т. В., 2021. – 568 с.
4. Жарінов О.Й., Куць В.О. Основи електрокардіографії. – К.: Четверта хвиля. – 2020. – 248с.
5. Філімонов В.І. Фізіологія людини: підручник. – 4-е видання – К.: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2021. – 488 с.
6. Клінічна фізіологія: підручник / В.І. Філімонов, Д.І. Маракушин, К.В. Тарасова та ін. — 2-е видання. — К.: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2022. – 766 с.
7. Денисюк В.І., Денисюк О.В. Внутрішня медицина. Підручник для студентів закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації та лікарів післядипломної освіти на основі рекомендацій доказової медицини / За ред. В.М. Коваленка. – К.: МОПІОН, 2019. – 960 с.
8. Yehuda Adler, Philippe Charron, Massimo Imazio, et al. ESC Scientific Document Group, 2015 ESC Guidelines for the diagnosis and management of pericardial diseases: The Task Force for the Diagnosis and Management of Pericardial Diseases of the European Society of Cardiology (ESC) Endorsed by: The European Association for Cardio-Thoracic Surgery (EACTS), European Heart Journal, Volume 36, Issue 42, 7 November 2015, Pages 2921–2964.
9. Imazio, Massimo, et al. "What's new in 2015 ESC guidelines on pericardial diseases ?" Journal of Cardiovascular Medicine 17.5 (2016): 315-322.

ГОСТРЕ РОЗШАРУВАННЯ АНЕВРИЗМИ АОРТИ, НЕВІДКЛАДНА ДОПОМОГА, МАРШРУТ ПАЦІЄНТА

Мета і завдання

Удосконалити знання лікарів-курсантів з етіології, патогенезу, клініки, діагностики, диференційної діагностики та надання невідкладної допомоги при розшаровуючій аневризмі аорти.

Місце заняття

Навчальна кімната, кардіологічне відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, тематичні електрокардіограми, набір результатів лабораторних та інструментальних методів дослідження, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему.

Навчальні питання:

1. Етіологія розшарування аорти.
2. Патогенетичні механізми розшарування аорти.
3. Класифікація розшарування аорти (I, II, III тип).
4. Клінічна картина розшаровуючої аневризми аорти:
  - ✓ особливості гострої форми;
  - ✓ підгостра форма;
  - ✓ хронічна форма.
5. Розшарування черевного відділу аорти: клінічна симптоматика, особливості перебігу.
6. Методи діагностики розшаровуючої аневризми аорти:
  - ✓ Рентгенографія органів грудної клітки.
  - ✓ ЕКГ: діагностичне значення.
  - ✓ Лабораторні ознаки розшаровуючої аневризми аорти.
  - ✓ Основні інструментальні методи обстежень (аортографія, трансезофагеальна ехокардіографія, КТ, МРТ).
7. Невідкладна допомога при розшаровуючій аневризмі аорти.
8. Покази до хірургічного втручання. Сучасні хірургічні методи корекції.
9. Ускладнення розшаровуючої аневризми аорти.

Практичні навички

Вміти діагностувати розшаровуючу аневризму аорти і надавати невідкладну допомогу при розшаровуючій аневризмі аорти

Рекомендована література

1. Скибчик В.А, Скибчик Я.В. Електрокардіографічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології. – Видання 4-є, . – Львів : ТзОВ ЗУКЦБ 2023. - 164с.
2. Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл. _ Львів: Бона.2022 –54 с.
3. Скибчик В.А., Скибчик Я.В.Клінічна електрокардіографія для професіоналів. – Львів : Видавець Марченко Т. В., 2021. – 568 с.
4. Внутрішня медицина. Підручник для студентів закладів вищої медичної освіти III-IV рівня акредитації та лікарів післядипломної освіти на основі рекомендацій доказової медицини / За ред. В.М. Коваленка. Укл.: Н.М. Шуба, О.Г. Несукай, О.П. Борткевич. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Моріон, 2019. – 960с.
5. Денесюк В.І., Денесюк О.В. Внутрішня медицина. Підручник для студентів закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації та лікарів післядипломної освіти на основі рекомендацій доказової медицини / За ред. В.М. Коваленка. – К.: МОРІОН, 2019. – 960 с.
6. Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування/За ред. В.М. Коваленка, М.І. Лутая, Ю.М. Сіренка, О.С. Сичова, 5-тє вид., переробл. і доповн. — К.: МОРІОН, 2021. — 320 с.
7. 2014 ESC Guidelines on the diagnosis and treatment of aortic diseases: Document covering acute and chronic aortic diseases of the thoracic and abdominal aorta of the adult The Task Force for the Diagnosis and Treatment of Aortic Diseases of the European Society of Cardiology (ESC) / Erbel R., Aboyans V., Voileau C. et al. // European Heart Journal, Volume 35, Issue 41, 1 November 2014, Pages 2873–2926.

ГКС, ДІАГНОСТИКА, ДИФ. ДІАГНОСТИКА, ТАКТИКА НА ДОШПИТАЛЬНОМУ І РАННЬОМУ ШПИТАЛЬНОМУ ЕТАПІ

Мета і завдання

Удосконалити знання слухачів з особливостей клінічних проявів, перебігу, діагностики та невідкладної допомоги при гострому коронарному синдромі з підйомом і без підйому сегмента S-T на дошпитальному етапі.

Місце заняття

Навчальна кімната, базові відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, набір тематичних ЕКГ, набір результатів лабораторних та інструментальних методів дослідження, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему.

Навчальні питання:

1. Визначення поняття гострого коронарного синдрому.
2. Патогенез гострого коронарного синдрому.
3. Клінічні прояви гострого коронарного синдрому.
4. Основні діагностичні критерії гострого коронарного синдрому з підйомом сегмента S-T.
5. Основні діагностичні критерії гострого коронарного синдрому без підйому сегмента ST.
6. Клінічні протоколи надання медичної допомоги пацієнтам на гострий коронарний синдром з підйомом сегмента S-T на догоспітальному етапі.
7. Клінічні протоколи надання медичної допомоги пацієнтам на гострий коронарний синдром без підйому сегмента S-T на догоспітальному етапі.
8. Ускладнення гострого коронарного синдрому.
9. Методи реваскуляризації міокарда. При гострому коронарному синдромі.

Практичні навички

Знати клінічні прояви, принципи невідкладної допомоги при гострому коронарному синдромі з підйомом і без підйому сегмента S-T на дошпитальному етапі.

Вміти діагностувати та надавати невідкладну допомогу пацієнтам з гострим коронарним синдромом.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А., Скибчик Я.В. *Електрокардіографічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології.* – Видання 4-є, – Львів : ТзОВ ЗУКЦб 2023. - 164с
2. Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. *Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл.* _ Львів: Бона. 2022 –54
3. Скибчик В.А., Скибчик Я.В. *Клінічна електрокардіографія для професіоналів.* – Львів : Видавець Марченко Т. В., 2021. – 568 с.
4. Жарінов О.Й., Куць В.О. *Основи електрокардіографії.* – К.: Четверта хвиля. – 2020. – 248с.
5. *Функціональна діагностика» Підручник для лікарів –інтернів та лікарів – слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти МОЗ України / За ред. О. Жарінова, Ю. Іваніва, В. Куця.* – К., «Четверта хвиля», 2021. – 784 с.

6. Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування/За ред. В.М. Коваленка, М.І. Лутая, Ю.М. Сіренка, О.С. Сичова, 5-те вид., переробл. і доповн. — К.: МОРІОН, 2021. — 320 с.
7. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 14 вересня 2021 року № 1936 Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та кардіореабілітації «гострий коронарний синдром з елевацією сегмента ST»
8. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 15 вересня 2021 року № 1957 Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та кардіореабілітації «гострий коронарний синдром без елевації сегмента ST»
9. Рекомендації Європейського товариства кардіологів 2020 р. щодо лікування пацієнтів з гострим коронарним синдромом без стійкої елевації сегмента ST (<https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehaa895>).
10. 2023 ESC Guidelines for the management of acute coronary syndromes European Heart Journal, ehad191, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehad191>
11. Guidelines in review: Comparison of ESC and ACC/AHA guidelines for the diagnosis and management of patients with stable coronary artery disease / J. Joseph, A. Velasco, F.G. Hage, E. Reyes. – Journal of Nuclear Cardiology, 2018. – Vol. 25, Issue 2, P. 509–515.
12. 2019 ESC Guidelines for the diagnosis and management of chronic coronary syndromes: The Task Force for the diagnosis and management of chronic coronary syndromes of the European Society of Cardiology (ESC) / J. Knuuti, W. Wijns, A. Saraste, et al. European Heart Journal, 2020. – Vol. 41, Issue 3, P. 407–477.

ЕКГ ПРИ ІНФАРКТІ МІОКАРДА

Мета і завдання

Удосконалити знання з ЕКГ-діагностики інфаркту міокарда.

Місце заняття

Навчальна кімната, базові відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, набір тематичних ЕКГ, набір результатів лабораторних та інструментальних методів дослідження, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему.

Навчальні питання:

1. ЕКГ зміни при інфаркті міокарда з підйомом сегмента ST (STEMI).
2. ЕКГ зміни при інфаркті міокарда без підйому сегмента ST (NSTEMI).
3. Топічна діагностика ІМ.
4. Зміни на ЕКГ при ІМ передньої стінки ЛШ.
5. Зміни на ЕКГ при ІМ нижньої стінки ЛШ.
6. Стадії формування змін на ЕКГ при гострому інфаркті міокарда.
7. ЕКГ ознаки інфаркту міокарда правого шлуночка.
8. Стани, які утруднюють діагностику гострого ІМ.
9. ЕКГ ознаки постінфарктного кардіосклерозу.
10. Синдром Велленса.

11 Зубці Де Вінтер.

12. ЕКГ діагностика інфаркт-залежної коронарної артерії.

Практичні навички

Вміти діагностувати гострий інфаркт міокарда.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А, Скибчик Я.В. Електрокардіографічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології. – Видання 4-є, . – Львів : ТзОВ ЗУКЦб 2023. - 164с.
2. Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл. _ Львів: Бона.2022 –54 с.
3. Скибчик В.А., Скибчик Я.В. Клінічна електрокардіографія для професіоналів. – Львів : Видавець Марченко Т. В., 2021. – 568 с.
4. Внутрішні хвороби: підручник заснований на принципах доказової медицини / Практична Медицина, 2018. – 1632.
5. Функціональна діагностика» Підручник для лікарів –інтернів та лікарів – слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти МОЗ України / За ред. О. Жарінова, Ю. Іваніва, В. Куця. – К., «Четверта хвиля», 2021. – 784 с.
6. Хемптон Д. Основи ЕКГ The ECG Made Easy : пер. 9-го англ. вид.: двомовне вид.: укр.,англ. / Джон Хемптон ; наук. ред. пер. Нестор Середюк ; пер. з англ. Олексія Скакуна. – К. : ВСВ "Медицина", 2020. – 248 с.
7. Швед М.І. Основи практичної електрокардіографії / М.І. Швед, М.В. Гребеник // Тернопіль ТДМУ Укрмедкнига, 2021. – 128 с.

КЛІНІЧНА ФАРМАКОЛОГІЯ АНТИАНГІНАЛЬНИХ ПРЕПАРАТІВ

Мета і завдання

Вдосконалити знання класифікації, фармакодинаміки, принципів клінічного застосування антиангінальних препаратів.

Місце заняття

Навчальна кімната, кардіологічне відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, тематичні електрокардіограми, інструкції до лікарських засобів, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему.

Навчальні питання:

1. Класифікація антиангінальних препаратів.
2. Нітрати, принцип антиангінального ефекту, класифікація, особливості призначення.
3. Підгрупа нітрогліцерину та особливості її застосування.
4. Покази до призначення короткодійних і пролонгованих нітратів.
5. Бета-адреноблокатори, їх класифікація. Механізм дії, покази і протипокази до призначення.
6. Особливості антиангінального ефекту бега-блокаторів та їх використання.
7. Антагоністи кальцію, класифікація, класифікація. Механізм дії, особливості призначення.
8. Особливості антиангінального застосування антагоністів кальцію. Групи дигідроперидинових і недигідроперидинових препаратів.
9. Препарати інших фармакологічних груп та їх застосування з антиангінальною метою при ішемічній хворобі серця.

Практичні навички

Вміти застосувати антиангінальні засоби різних груп у хворих з серцево-судинними захворюваннями.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. *Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл.* _ Львів: Бона.2022 –54 с.
2. *Клінічна фармакологія. Підручник / За ред. Біловола О.М. – Київ: "Нова книга", 2021. – 544 с.*
3. Скибчик В. А., Соломенчук Т. М. *Практичні аспекти сучасної кардіології. Видання доповнене.* Львів: Мс, 2019. — 424 с.
4. *Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Стабільна ішемічна хвороба серця». Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23.12.2021 № 2857.*
5. *2019 ESC Guidelines for the diagnosis and management of chronic coronary syndromes: The Task Force for the diagnosis and management of chronic coronary syndromes of the European Society of Cardiology (ESC) / Knuuti J., Wijns W., Saraste A. et al.// European Heart Journal. – V. 41. – № 3. – 2020. – P. 407–477.*

ЗАСТОСУВАННЯ АНТИТРОМБОТИЧНИХ ПРЕПАРАТІВ ПРИ ІХС

Мета і завдання

Поглибити знання із застосування антитромботичних засобів в практиці лікаря невідкладних станів.

Місце заняття

Навчальна кімната, кардіологічне та інфарктне відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, інструкції до медичних препаратів, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему.

Навчальні питання:

1. Фізіологічні основи гемостазу.
2. Класифікація антитромбоцитарних засобів.
3. Механізм дії та фармакокінетичні властивості антитромбоцитарних засобів.
4. Терапевтичне застосування антитромбоцитарних засобів.
5. Побічні ефекти антитромбоцитарних засобів.
6. Взаємодія антитромбоцитарних засобів з іншими ліками.
7. Класифікація антикоагулянтів.
8. Механізм дії та фармакокінетичні властивості антикоагулянтів.
9. Нові пероральні антикоагулянти (НОАК) – механізм дії, переваги застосування.
10. Протипокази до антикоагулянтів.
11. Терапевтичне застосування антикоагулянтів.
12. Побічні ефекти антикоагулянтів.
13. Взаємодія антикоагулянтів з іншими ліками.
14. Лабораторний контроль системи зсідання крові при застосування антитромботичних засобів.
15. Стратифікація ризиків: шкала ризику інсульту CHA2DS2-VASc.

16. Особливості застосування антиротботичних засобів з іншими препаратами, які впливають на систему зсідання крові.

17. Побічні дії антиротботичних засобів. Шкала ризику кровотеч HAS-BLED. Невідкладна допомога при кровотечах, викликах антикоагулянтами та антиагрегантами.

Практичні навички

Знати покази та протипокази до застосування антиротботичних засобів. Вміти виявити та надати невідкладну допомогу при виникненні ускладень антиротботичної терапії.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. *Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл.* _ Львів: Бона.2022 –54 с.

2. Денесюк В.І., Мороз В.М., Денесюк О.В. *Аритмії та блокади серця: 30-річний науково-практичний досвід вивчення порушень ритму серця з урахуванням рекомендацій доказової медицини; Практичне керівництво / Київ: Центр ДЗК, 2017 – 560 с.*

3. *Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування/За ред. В.М. Коваленка, М.І. Лутая, Ю.М. Сіренка, О.С. Сичова, 5-те вид., переробл. і доповн. — К.: МОРІОН, 2021. — 320 с.*

4. *2020 ESC Guidelines for the diagnosis and management of atrial fibrillation developed in collaboration with the European Association for Cardio-Thoracic Surgery (EACTS): The Task Force for the diagnosis and management of atrial fibrillation of the European Society of Cardiology (ESC) Developed with the special contribution of the European Heart Rhythm Association (EHRA) of the ESC / Hindricks G., Potara T., Dagres N. et al.// European Heart Journal. – V. 42. – № 5. – 2021. – P. 373–498.*

5. *2019 ESC Guidelines for the diagnosis and management of chronic coronary syndromes: The Task Force for the diagnosis and management of chronic coronary syndromes of the European Society of Cardiology (ESC) / Knuuti J., Wijns W., Saraste A. et al.// European Heart Journal. – V. 41. – № 3. – 2020. – P. 407–477.*

ІНТЕРВЕНЦІЙНІ ТА ХІРУРГІЧНІ МЕТОДИ ЛІКУВАННЯ В КАРДІОЛОГІЇ

Мета і завдання

Удосконалити знання з інтервенційних методів лікування пацієнтів із ССЗ.

Місце заняття

Навчальна кімната, кардіологічне, інфарктне відділення, відділення інтервенційної кардіології.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, тематичні електрокардіограми, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему.

Навчальні питання:

1. Історія розвитку коронарографії.
2. Етапи проведення коронарографії.
3. Ангіопластика (реванскуляризація).
4. Стентування. Варіанти стентів.
5. Ризик та ускладнення при коронарній ангіопластиці.
6. Аортокоронарне шунтування.
7. Супутня реперфузійна терапія.
8. Комп'ютерна топографічна коронарографія.

9. Периопераційний медикаментозний супровід.

Практичні навички

Ознайомитися на практиці з основними інтервенційними методами лікування.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. *Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл.* _ Львів: Бона.2022 –54 с.
2. *Внутрішні хвороби: підручник заснований на принципах доказової медицини / Практична Медицина, 2018. – 1632.*
3. Наказ від 03.03.2016 № 164 "Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та медичної реабілітації "Гострий коронарний синдром без елевації сегмента ST".
4. Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та кардіореабілітації «Гострий коронарний синдром з елевацією сегмента ST». Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 14.09.2021 року № 1936.
5. Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та кардіореабілітації «Гострий коронарний синдром без елевації сегмента ST». Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 15.09.2021 року № 1957.
6. 2020 ESC Guidelines for the management of acute coronary syndromes in patients presenting without persistent ST-segment elevation: The Task Force for the management of acute coronary syndromes in patients presenting without persistent ST-segment elevation of the European Society of Cardiology (ESC) / Collet J-F., Thiele Y., Barbato E. et al. // *European Heart Journal.* – 2021 – № 42. – P. 1289–1367.

ПРИНЦИПИ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ. ПРОТОКОЛ ТССС

Мета і завдання

Вдосконалити знання щодо застосування протоколів ТССС (Tactical Combat Casualty Care) і ТЕСС (Tactical Emergency Casualty Care) при наданні допомоги постраждалим.

Місце заняття

Навчальна кімната, відділення ЕМД, відділення інтенсивної терапії.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, історії хвороб.

Навчальні питання:

1. Поняття протоколів ТССС і ТЕСС.
2. Основні принципи надання тактичної екстреної медичної допомоги:
  - ✓ допомога в умовах дії прямої загрози;
  - ✓ допомога в умовах дії непрямой загрози;
  - ✓ евакуація/госпіталізація.
3. Контроль кровотечі.
4. Забезпечення прохідності дихальних шляхів.
5. Іммобілізація хребта.
6. Інфузійна терапія.
7. Попередження переохолодження.

8. Підготовка до евакуації/госпіталізації.
9. Контроль за станом постраждалого під час евакуації.
10. Знеболення та антибіотики.
11. Основні та додаткові пріоритети надання медичної допомоги.

Практичні навички

Оволодіти навиками надання екстреної та невідкладної допомоги постраждалим за протоколами ТССС і ТЕСС.

Рекомендована література

1. Волянський П.Б., Гур'єв С.О., Долгий М.Л. та ін. Домедична допомога в умовах надзвичайних ситуацій (практичний посібник) / Київ, 2016. – 151 с.
2. Екстрена та невідкладна медична допомога в запитаннях і відповідях: навчальний посібник / М. І. Швед [та ін.]; ред. М. І. Швед. - Тернопіль: Укрмедкн., 2018. - 311 с.
3. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, В.І.Боброва, Г.Г.Роцін та ін.; за ред. І.С.Зозулі. – 3-є вид., переробл. І допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 960 с.
4. Наказ МОЗ від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол»
5. Наказ МОЗ України 15.03.2022 р. №488 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо надання екстреної медичної допомоги постраждалим на догоспітальному етапі в умовах бойових дій / воєнного стану»

КРИТИЧНІ КРОВОТЕЧІ, МЕТОДИ ЗУПИНКИ РІЗНОГО ВИДУ КРОВОТЕЧ

Мета і завдання

Вдосконалити знання щодо надання невідкладної медичної допомоги при зовнішніх кровотечах на догоспітальному етапі.

Місце заняття

Навчальна кімната, відділення ЕМД.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, історії хвороб.

Навчальні питання:

1. Класифікація кровотеч за етіологією, механізмом виникнення, термінами виникнення, анатомічними особливостями.
2. Ознаки і невідкладна допомога при венозній кровотечі.
3. Ознаки і невідкладна допомога при артеріальній кровотечі.
4. Визначення критичної кровотечі.
5. Геморагічний шок: причини, патогенез, клінічний перебіг.
6. Методи тимчасової зупинки зовнішньої критичної кровотечі:
  - ✓ накладення кровоспинного джгута;
  - ✓ пальцеве притиснення артерій;
  - ✓ тампонада;
  - ✓ тиснуча пов'язка;
  - ✓ вузлові турнікети;
  - ✓ використання кровозупинних засобів місцевої дії;

- ✓ накладення кровоспинного затискача.

7. Принципи лікування хворих з кровотечею: кінцева зупинка кровотечі, компенсація ОЦК.

8. Кровозупинні засоби системної дії.

Практичні навички

Оволодіти технікою тимчасової зупинки зовнішньої кровотечі.

Рекомендована література

1. *Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, В.І.Боброва, Г.Г.Роцін та ін.; за ред. І.С.Зозулі. – 3-є вид., переробл. І допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 960 с.*
2. *Наказ МОЗ України 15.03.2022 р. №488 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо надання екстреної медичної допомоги постраждалим на догоспітальному етапі в умовах бойових дій / воєнного стану».*
3. *Наказ МОЗ від 21.06.2016 р. № 612 Уніфікований клінічний протокол екстреної медичної допомоги «Масивна кровотеча з кінцівок».*
4. *Наказ МОЗ від 21.06.2016 р. № 612 Уніфікований клінічний протокол екстреної медичної допомоги «Зовнішня кровотеча з тулуба та шиї».*
5. *Наказ МОЗ України від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».*
6. *Наказ МОЗ України від 28.03.2022 р. № 356/37692 «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах».*

ПОРАНЕННЯ ГОЛОВИ І ГРУДНОЇ КЛІТКИ

Мета і завдання

Вдосконалити знання щодо надання невідкладної медичної допомоги при пораненнях голови і грудної клітки.

Місце заняття

Навчальна кімната, відділення ЕМД.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему.

Навчальні питання:

1. Черепно-мозкова травма: забій, струс, стиснення головного мозку, переломи черепа.
2. Травми лицевого черепа: класифікація, клінічна картина, діагностика, перша допомога.
3. Травми грудної клітки та її органів: струс, забій та стиснення грудної клітки, переломи ребер, пневмоторакс, гемоторакс, поранення серця.
4. Класифікація пошкоджень легень і плеври.
5. Методи дослідження хворих з пошкодженнями легень і плеври.
6. Класифікація дихальної недостатності.
7. Переломи ребер, флотуючий перелом ребер, клініка, невідкладна допомога.
8. Пневмоторакс, визначення, класифікація.
9. Клініка, діагностика різних видів пневмотораксу.
10. Лікування пневмотораксу на різних етапах медичної евакуації.
11. Гемоторакс, визначення, етіологія, класифікація.

12. Клінічна картина гемотораксу, діагностика, лікування на етапах медичної евакуації.
13. Невідкладна допомога постраждалим з трамами грудної клітки.
14. Показання до проведення термінової та віддаленої торакотомії.

Практичні навички

Вміти надавати невідкладну медичну допомогу при пораненнях голови і грудної клітки.

Рекомендована література

1. Борисова С.Ю. Невідкладні стани травматології. Тактика ведення пацієнтів на догоспітальному етапі. Навчальний посібник для СПО.- Лань.- 2016.- 156 с.
2. Вказівки з воєнно-польової хірургії / За ред. Я.Л.Заруцького, А.А.Шудрака. - К.: СПД Чалчинська Н.В., 2014. - 396 с.
3. Екстрена медична допомога: підручник / М.І. Швед, А.А. Гудима, С.М. Геряк та ін. / За ред. М.І. Шведа. - Тернопіль: ТДМУ, 2015. - 420 с.
4. Макаров А.В., Гетьман В.Г., Десятирик В.І., Міхно С.П., Мірошніченко В.М. Торакальна травма: учбовий посібник. Кривий Ріг: СП «Міра», 2005. – 234с.
5. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, В.І.Боброва, Г.Г.Роцін та ін.; за ред. І.С.Зозулі. – 3-є вид., переробл. І допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 960 с.
6. Методичні вказівки до практичного заняття «Множинні, поєднані, комбіновані пошкодження. Політравма» з дисципліни «Травматологія та ортопедія» згідно з умовами Болонського процесу / Ю.В. Шкатула, Ю.О. Бадіон. – Суми: СумДУ, 2014. – 22 с.
7. Наказ МОЗ від 21.06.2016 р. № 612 Уніфікований клінічний протокол екстренної медичної допомоги «Травма грудної клітки - пневмоторакс».
8. Невідкладні стани в хірургії : навч. посіб. / К.М. Бобак, А.І. Бобак, В.В. Киретів та ін.; за ред. Л.М. Ковальчука. — К. : ВСВ «Медицина», 2017. — 560 с.
9. Погорєлов О.В. Гострі та невідкладні стани в неврології.- Медкнига.- 2017.- 140 с.

ІНТЕНСИВНА ТЕРАПІЯ І РЕАНІМАЦІЯ У ВІЙСЬКОВІЙ МЕДИЦИНІ

Мета і завдання

Вивчити принципи інтенсивної терапії і реанімації у військовій медицині

Місце заняття

Навчальна кімната, імітаційний центр.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, манекени для відпрацювання навиків, набір розхідних матеріалів.

Навчальні питання:

1. Визначення поняття інтенсивної терапії у військовій медицині.
2. Принципи інтенсивної терапії і реанімації у військовій медицині.
3. Поняття “золотої години”.
4. Основні види ушкоджень під час військових дій.
5. Особливості мінно-вибухової травми.
6. Шокові стани у військовій медицині.
7. Методи введення ліків під час надання допомоги пораненому.
8. Стабілізація стану пораненого на етапі надання допомоги та під час евакуації.

Практичні навички

Ознайомитися з принципами тактичної медицини. Вміти надавати допомогу пораненим під час військових дій.

Рекомендована література

1. Вороненко В.В. Близнюк М.Д., Печиборщ В.П. та ін. Особливості медичного забезпечення населення та військ у зоні АТО. Реалії та перспективи створення єдиного медичного простору – Український медичний часопис. – 2017. - №4 (120) [електронний ресурс]: <https://www.umj.com.ua/article/113353/osoblivosti-medichnogo-zabezpechennya-naseleण्या-ta-vijsk-u-zoni-ato-realiyi-ta-perspektivi-stvorennya-yedinogo-medichnogo-prostoru>.
2. Ілько А. Анестезіологія, інтенсивна терапія і реаніматологія. - Медицина. - 2018. - 256 с.
3. Мороз Е.Д. Близнюк М.Д. Печиборщ В.П. та ін. Досвід організації екстреної медичної допомоги потерпілим у надзвичайних ситуаціях у США та розвинених державах світу. - Український медичний часопис. – 2018. - №4 (2).
4. Невідкладна військова хірургія: [четверте американське переглянute і виправлене видання] – Київ, Наш Формат, 2022. – 512 с.
5. Наказ МОЗ від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».
6. Наказ МОЗ України 15.03.2022 р. №488 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо надання екстреної медичної допомоги постраждалим на догоспітальному етапі в умовах бойових дій / воєнного стану».
7. Рекомендації з тактичної допомоги пораненим в умовах бойових дій для медичного персоналу (TCCC for medical personnel), 15 грудня 2021.

ПОНЯТТЯ ПРО НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ. РОЛЬ СИСТЕМИ ЕКСТРЕНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА МЕДИЦИНИ КАТАСТРОФ У ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ

Мета і завдання

Засвоїти основні принципи роботи системи екстреної медичної допомоги при ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Місце заняття

Навчальна кімната, базові відділення.

Тривалість заняття: 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему.

Навчальні питання:

1. Закон України “Про екстрену медичну допомогу”, його роль у вдосконаленні надання допомоги при масових випадках.
2. Структура центрів медицини катастроф.
3. Координація діяльності центрів екстреної медичної допомоги і медицини катастроф у випадку надзвичайних ситуацій техногенного або природнього характеру.
4. Діяльність спеціальних комісій загальнодержавного рівня.
5. Взаємодія закладів охорони здоров'я з аварійно-рятувальними службами та підрозділами органів виконавчої влади при виникненні надзвичайної ситуації для ліквідації її наслідків.

6. Порядок дій медичного персоналу екстреної медичної допомоги при ліквідації медичних наслідків надзвичайних ситуацій.
7. Поняття про територіальні плани реагування на надзвичайні ситуації.
8. План медико-санітарного забезпечення населення за умов надзвичайної ситуації.

Практичні навички

Вміти визначити порядок дій в роботі системи екстреної медичної допомоги та медицини катастроф при надзвичайній ситуації.

Рекомендована література

1. *Екстрена та невідкладна медична допомога: підручник* / [М.І. Швед, А.А.Гудима, С.М.Геряк та ін.]; за ред. проф. М.І. Шведа. – Тернопіль: ТДМУ, 2022. – 448 с.
2. *Медицина надзвичайних ситуацій. Організація надання першої медичної допомоги* / під ред. В.С. Тарасюка. Київ ВСВ Медицина. 2010. – 526 с.
3. *Мобільні формування Державної служби медицини катастроф як механізм управління процесом подолання медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій* / під ред. С.О. Гур'єва. Київ. 2009. – 384 с.
4. *Наказ МОЗ від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».*
5. *Наказ МОЗ від 24.09.2020 р. №2179 «Про затвердження нормативно-правових актів з питань надання екстреної медичної допомоги».*
6. *Закон України «Про екстрену медичну допомогу», від 5.07.2012р.*

СТРУКТУРА, ЗАВДАННЯ І ФУНКЦІЇ ВІДДІЛЕННЯ ЕКСТРЕНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ БАГАТОПРОФІЛЬНОЇ ЛІКАРНІ ІНТЕНСИВНОГО ЛІКУВАННЯ

Мета і завдання

Засвоїти основні принципи роботи, структуру відділення екстреної медичної допомоги (ЕМД) та організацію роботи медичного персоналу.

Місце заняття

Навчальна кімната, базові відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему.

Навчальні питання:

1. Організаційна структура, основні завдання та функції відділення ЕМД.
2. Організація роботи відділення ЕМД.
3. Структура відділення ЕМД, поділ на зони.
4. Порядок госпіталізації пацієнтів у відділення ЕМД.
5. Принципи сортування при масовому надходженні пацієнтів до відділення ЕМД у разі виникнення надзвичайної ситуації.
6. Взаємозв'язк та послідовність у роботі з бригадами ЕМД, оперативно-диспетчерськими службами, іншими лікувально-профілактичними та спеціалізованими закладами охорони здоров'я, аварійно-рятувальними службами.
7. Медична документація відділення ЕМД.

Практичні навички

Вміти визначати функцію і завдання відділення екстреної медичної допомоги, багатопрофільної лікарні.

Рекомендована література

1. *Екстрена та невідкладна медична допомога: підручник* / [М.І. Шведа, А.А.Гудима, С.М.Геряк та ін.]; за ред. проф.М.І. Шведа. – Тернопіль: ТДМУ, 2022. – 448 с.
2. *Медицина надзвичайних ситуацій. Організація надання першої медичної допомоги* / під ред. В.С. Тарасюка. Київ ВСВ Медицина. 2010. – 526 с.
3. *Мобільні формування Державної служби медицини катастроф як механізм управління процесом подолання медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій* / під ред. С.О. Гур'єва. Київ. 2009. – 384 с.
4. *Наказ МОЗ від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».*
5. *Наказ МОЗ від 24.09.2020 р. №2179 «Про затвердження нормативно-правових актів з питань надання екстреної медичної допомоги».*

МЕНЕДЖМЕНТ ПАЦІЄНТА (ПОСТРАЖДАЛОГО) У ВІДДІЛЕННІ ЕКСТРЕННОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Мета і завдання

Засвоїти принципи надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах.

Місце заняття

Навчальна кімната, базові відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему.

Навчальні питання:

1. Етичні, деонтологічні та юридичні аспекти невідкладної медичної допомоги постраждалим та хворим на догоспітальному етапі.
2. Робота бригади ШМД в команді.
3. Первинний огляд постраждалого (алгоритм DRABCDE).
4. Вторинний огляд постраждалого. Зв'язок бригади з основною базою, доповідь про клінічну ситуацію.
5. Оцінка свідомості постраждалого, доведений доступ, ЕКГ-моніторинг, пульсоксиметрія, вимірювання артеріального тиску, глюкометрія, оцінка реакції зіниць на світло.
6. Особливості транспортування хворих і постраждалих.
7. Обов'язкові дії виїзної бригади швидкої медичної допомоги на місці події.
8. Менеджмент пацієнта у відділенні екстреної медичної допомоги.

Практичні навички

Вміти: надавати екстрену медичну допомогу за будь-яких обставин на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах.

Рекомендована література

1. *Волянський П.Б., Гур'єв С.О., Долгий М.Л. та ін. Домедична допомога в умовах надзвичайних ситуацій (практичний посібник)* / Київ, 2016. – 151 с.

2. *Екстрена та невідкладна медична допомога в запитаннях і відповідях: навчальний посібник / М. І. Швед [та ін.]; ред. М. І. Швед. - Тернопіль: Укрмедкн., 2018. - 311 с.*
3. *Наказ МОЗ від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».*
4. *Наказ МОЗ від 03.02.2022 р. №210 «Стандарт екстреної медичної допомоги «Медичне сортування пацієнтів різних вікових груп у відділенні екстреної (невідкладної) медичної допомоги».*
5. *Наказ МОЗ України 15.03.2022 р. №488 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо надання екстреної медичної допомоги постраждалим на догоспітальному етапі в умовах бойових дій / воєнного стану».*
6. *Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, В.І.Боброва, Г.Г.Роцін та ін.; за ред. І.С.Зозулі. – 3-є вид., переробл. І допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 960 с.*

КРИТИЧНІ ПОРУШЕННЯ РИТМУ СЕРЦЯ: АЛГОРИТМИ НАДАННЯ НЕВІДКЛАДНОЇ ДОПОМОГИ

Мета і завдання

Поглибити знання з невідкладної допомоги при критичних порушеннях ритму серця.

Місце заняття

Навчальна кімната, кардіологічне та інфарктне відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, тематичні електрокардіограми, набір результатів лабораторних та інструментальних методів дослідження при різних варіантах аритмій з вузькими та широкими комплексами, тестові завдання та ситуаційні задачі на відповідну тему.

Навчальні питання:

1. Тахікардії з вузьким комплексами QRS (<0,12 с).
2. Невідкладна допомога при тахікардії з вузьким комплексами QRS і нестабільними показниками гемодинаміки.
3. Пароксизм тріпотіння передсердь: невідкладна терапія.
4. Усунення пароксизму атріовентрикулярній тахікардії при синдромі WPW (ортодромна) (АВРТ).
5. Тахікардії з широкими комплексами QRS (>0,12 с).
6. Невідкладне лікування шлуночкової тахікардії (ШТ) з порушеннями гемодинаміки (гемодинамічно нестабільної ШТ).
7. Невідкладна допомога при специфічних типах ШТ : асоційована з подовженим інтервалом QT (пірует-тахікардія), двоспрямована ШТ, катехоламінергічна поліморфна ШТ, фасцикулярна ШТ, шлуночкова тахікардія з вихідного тракту правого шлуночка.
8. Дефібриляторні і недефібриляторні ритми.
9. Проведення дефібриляції і кардіоверсії.

Практичні навички

Вміти надати невідкладну допомогу при критичних порушеннях ритму серця.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А, Скибчик Я.В. Електрокардіографічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології. – Видання 4-є, . – Львів : ТзОВ ЗУКЦБ 2023. - 164с.
2. Скибчик В.А, Скибчик Я.В. Клінічна електрокардіографія для професіоналів. – Львів: Видавець Марченко Т.В., 2021. – 568 с.
3. Шумаков В.О., Тащук В.К. Електрокардіографія. Основи діагностики : монографія. – К. : Четверта хвиля, 2014. – 248 с.
4. Функціональна діагностика» Підручник для лікарів –інтернів та лікарів – слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти МОЗ України / За ред. О. Жарінова, Ю. Іваніва, В. Куця. – К., «Четверта хвиля», 2021. – 784 с.
5. Хемптон Д. Основи ЕКГ= The ECG Made Easy : пер. 9-го англ. вид.: двомовне вид.: укр. англ. / Джон Хемптон ; наук. ред. пер. Нестор Середюк ; пер. з англ. Олексія Скакуна. – К. : ВСВ "Медицина", 2020. – 248 с.
6. Швед М.І. Основи практичної електрокардіографії / М.І. Швед, М.В. Гребеник // Тернопіль ТДМУ Укрмедкнига, 2021. – 128 с.
7. Денисюк В.І., Мороз В.М., Денисюк О.В. Аритмії та блокади серця: 30-річний науковопрактичний досвід вивчення порушень ритму серця з урахуванням рекомендацій доказової медицини; Практичне керівництво / Київ: Центр ДЗК, 2017 – 560 с.
8. ESC Guidelines for the management of patients with ventricular arrhythmias and the prevention of sudden cardiac death *European Heart Journal*, Volume 43, Issue 40, 21 October 2022, Pages 3997–4126.
9. 2020 ESC Guidelines for the diagnosis and management of atrial fibrillation developed in collaboration with the European Association for Cardio-Thoracic Surgery (EACTS): The Task Force for the diagnosis and management of atrial fibrillation of the European Society of Cardiology (ESC) Developed with the special contribution of the European Heart Rhythm Association (EHRA) of the ESC/ G.Hindricks, T. Potpara, N. Dagres, E.Arbelo / *European Heart Journal*, Volume 42, Issue 5, 1 February 2021, Pages 373–498.
10. 2019 ESC Guidelines for the management of patients with supraventricular tachycardia. The Task Force for the management of patients with supraventricular tachycardia of the European Society of Cardiology (ESC): Developed in collaboration with the Association for European Paediatric and Congenital Cardiology (AEPCC) / J. Brugada, D. G. Katritsis, E. Arbelo [et al.] // *Eur. Heart J.*, ehz467.

ГОСТРИЙ КОРОНАРНИЙ СИНДРОМ З ПІДЙОМОМ СЕГМЕНТА ST

Мета і завдання

Удосконалити знання з особливостей клінічних проявів, перебігу, діагностики, прогнозу і лікування гострого коронарного синдрому зі стійким підйомом сегмента ST.

Місце заняття

Навчальна кімната, кардіологічне та інфарктне відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, навчальні таблиці, історії хвороби.

Навчальні питання:

1. Визначення поняття гострого коронарного синдрому зі стійким підйомом сегмента ST.
2. Клінічні прояви гострого коронарного синдрому зі стійким підйомом сегмента ST.

3. Основні діагностичні критерії гострого коронарного синдрому зі стійким підйомом сегмента ST.
4. Клінічні протоколи надання медичної допомоги пацієнтам з гострим коронарним синдромом зі стійким підйомом сегмента ST.
5. Медикаментозне лікування пацієнтів з гострим коронарним синдромом без стійкого підйому ST.
6. Малоінвазивне лікування пацієнтів з гострим коронарним синдромом без стійкого підйому ST.

Практичні навички

Вміти діагностувати пацієнтів з гострим коронарним синдромом без стійкого підйому ST. Вміти обрати лікувальну тактику пацієнтам з гострим коронарним синдромом без стійкого підйому ST.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А, Скибчик Я.В. Електрокардіографічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології. – Видання 4-є, . – Львів : ТзОВ ЗУКЦб 2023. - 164с.
2. Скибчик В.А, Скибчик Я.В. Клінічна електрокардіографія для професіоналів. – Львів: Видавець Марченко Т.В., 2021. – 568 с.
3. Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування/За ред. В.М. Коваленка, М.І. Лутая, Ю.М. Сіренка, О.С. Сичова, 5-те вид., переробл. і доповн. — К.: МОРІОН, 2021. — 320 с.
4. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 14 вересня 2021 року № 1936 Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та кардіореабілітації «гострий коронарний синдром з елевацією сегмента st».
5. 2023 ESC Guidelines for the management of acute coronary syndromes *European Heart Journal*, ehad191, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehad191>.
6. *Guidelines in review: Comparison of ESC and ACC/AHA guidelines for the diagnosis and management of patients with stable coronary artery disease / J. Joseph, A. Velasco, F.G. Hage, E. Reyes. – Journal of Nuclear Cardiology, 2018. – Vol. 25, Issue 2, P. 509–515.*

ГОСТРИЙ КОРОНАРНИЙ СИНДРОМ БЕЗ ПІДЙОМУ СЕГМЕНТА ST

Мета і завдання

Удосконалити знання з особливостей клінічних проявів, перебігу, діагностики, прогнозу і лікування гострого коронарного синдрому без стійкого підйому ST та нестабільної стенокардії.

Місце заняття

Навчальна кімната, кардіологічне та інфарктне відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, навчальні таблиці, історії хвороби.

Навчальні питання:

1. Визначення поняття гострого коронарного синдрому без стійкого підйому ST.
2. Клінічні прояви гострого коронарного синдрому без стійкого підйому ST.
3. Основні діагностичні критерії гострого коронарного синдрому без стійкого підйому ST.
4. Клінічні протоколи надання медичної допомоги пацієнтам з гострим коронарним синдромом без стійкого підйому ST.
5. Стратифікація ризику.

6. Медикаментозне лікування пацієнтів з гострим коронарним синдромом без стійкого підйому ST.

7. Малоінвазивне лікування пацієнтів з гострим коронарним синдромом без стійкого підйому ST.

Практичні навички

Вміти діагностувати пацієнтів з гострим коронарним синдромом без стійкого підйому ST. Вміти обрати лікувальну тактику пацієнтам з гострим коронарним синдромом без стійкого підйому ST.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А, Скибчик Я.В. Електрокардіографічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології. – Видання 4-є, . – Львів : ТзОВ ЗУКЦб 2023. - 164с.
2. Скибчик В.А, Скибчик Я.В. Клінічна електрокардіографія для професіоналів. – Львів: Видавець Марченко Т.В., 2021. – 568 с.
3. Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл. _ Львів: Бона.2022 –54.
4. Курс лекцій з клінічної кардіології / за ред. проф. В. Й. Целуйко. – К., 2020. – 592 с.
5. Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування/За ред. В.М. Коваленка, М.І. Лутая, Ю.М. Сіренка, О.С. Сичова, 5-те вид., переробл. і доповн. — К.: МОРІОН, 2021. — 320 с.
6. Внутрішні хвороби: підручник заснований на принципах доказової медицини / Практична Медицина, 2018. – 1632.
7. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 14 вересня 2021 року № 1936 Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та кардіореабілітації «гострий коронарний синдром без елевації сегмента st».
8. 2023 ESC Guidelines for the management of acute coronary syndromes European Heart Journal, ehad191, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehad191>.
9. Рекомендації Європейського товариства кардіологів 2020 р. щодо лікування пацієнтів з гострим коронарним синдромом без стійкої елевації сегмента ST (<https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehaa895>).

НЕВІДКЛАДНА ДОПОМОГА ПРИ ПОРУШЕННЯХ СЕРЦЕВОГО РИТМУ І ПРОВІДНОСТІ НА ДОГОСПІТАЛЬНОМУ ЕТАПІ

Мета і завдання

Вдосконалити знання щодо надання невідкладної медичної допомоги при порушеннях серцевого ритму та провідності на догоспітальному етапі.

Місце заняття

Навчальна кімната, базові відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, історії хвороб.

Навчальні питання:

1. Класифікація порушень серцевого ритму та провідності.
2. Поняття життєво небезпечних аритмій.
3. Надшлуночкові пароксизмальні тахікардії – ЕКГ діагностика, невідкладна допомога.
4. Фібриляція передсердь – ЕКГ діагностика, невідкладна допомога.

5. Шлуночкові тахікардії: клініка, діагностика, невідкладна допомога.
6. Алгоритм надання невідкладної допомоги при фібриляції шлуночків.
7. ЕКГ-діагностика та невідкладна допомога при порушеннях провідності.
8. Екстрасистолії, класифікація за Лауном. Надання невідкладної допомоги.

Практичні навички

Вміти діагностувати та надати невідкладну допомогу при життєво небезпечних аритміях.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А, Скибчик Я.В. Електрокардіографічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології. – Видання 4-є, . – Львів : ТзОВ ЗУКЦБ 2023. - 164с.
2. Скибчик В.А, Скибчик Я.В. Клінічна електрокардіографія для професіоналів. – Львів: Видавець Марченко Т.В., 2021. – 568 с.
3. Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл. _ Львів: Бона. 2022 –54.
4. Курс лекцій з клінічної кардіології / за ред. проф. В. Й. Целуйко. – К., 2020. – 592 с.
5. Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування/За ред. В.М. Коваленка, М.І. Лутая, Ю.М. Сіренка, О.С. Сичова, 5-тє вид., переробл. і доповн. — К.: МОРІОН, 2021. — 320 с.
6. Денесюк В.І., Мороз В.М., Денесюк О.В. Аритмії та блокади серця: 30-річний науково-практичний досвід вивчення порушень ритму серця з урахуванням рекомендацій доказової медицини; Практичне керівництво / Київ: Центр ДЗК, 2017 – 560 с.
7. Основи електрокардіографії. Третє видання, перероблене і доповнене / Ред.: О.Й. Жарінов, В.О. Куць. – Львів: Видавництво МС, 2017. – 240 с.
8. Функціональна діагностика» Підручник для лікарів –інтернів та лікарів – слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти МОЗ України / За ред. О. Жарінова, Ю. Іваніва, В. Куця. – К., «Четверта хвиля», 2021. – 784 с.
9. ESC Guidelines for the management of patients with ventricular arrhythmias and the prevention of sudden cardiac death *European Heart Journal*, Volume 43, Issue 40, 21 October 2022, Pages 3997–4126.
10. 2019 Guidelines on Supraventricular Tachycardia (for the management of patients with) *European Heart Journal*, Volume 41, Issue 5, 1 February 2020, Pages 655–720.

ГОСТРЕ ПОШКОДЖЕННЯ НИРОК

Мета і завдання

Удосконалити знання з причин виникнення, патогенетичних механізмів розвитку, клініки, діагностики та лікування гострої ниркової недостатності.

Місце заняття

Навчальна кімната, терапевтичне, урологічне відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, набір результатів лабораторних та інструментальних методів дослідження, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему.

Навчальні питання:

1. Причини виникнення гострої ниркової недостатності.

2. Класифікація ГНН відповідно до причин виникнення: преренальна гостра ниркова недостатність, ренальна ГНН, постренальна ГНН.
3. Патогенез гострої ниркової недостатності.
4. Функціональна та органічна ГНН.
5. Клініка гострої ниркової недостатності.
6. Стадії гострої ниркової недостатності: переданурична, олігоанурична, діалізна, поліурична, період відновлення діурезу
7. Діагностичні критерії гострої ниркової недостатності.
  - ✓ олігоанурія,
  - ✓ зниження швидкості клубочкової фільтрації (ШКФ),
  - ✓ зниження відносної густини сечі (осмоляльності),
  - ✓ підвищення концентрації креатиніну, сечовини, калію сироватки крові,
  - ✓ порушення кислотно-лужної рівноваги,
  - ✓ анемія,
  - ✓ гіпертензія
  - ✓ Лікування гострої ниркової недостатності:
  - ✓ проба на відновлення діурезу;
  - ✓ покази до гемодіалізу
  - ✓ Прогноз при ГНН.

Практичні навички

Знати сучасні методи діагностики та лікування гострої ниркової недостатності.

Рекомендована література

1. Баран С.В. *Невідкладні стани у внутрішній медицині: підручник (ВНЗ I—III р.а.), 3-є вид. – Elsevier Health Sciences.- 2015.- 136 с.*
2. *Внутрішні хвороби. Підручник заснований на принципах доказової медицини 2018/19 [Текст] / ред. А. Яремчук-Качмарчик. - Краків: Практ. медицина, 2018. - 1632 с. - ISBN 978-83-7430-567-9.*
3. *National Institute for Health and Care Excellence (2019) Acute kidney injury: prevention, detection and management. NICE guideline [NG148].*

ХОЗЛ, ДІАГНОСТИКА ТА ЕКСТРЕНА ДОПОМОГА НА ДОГОСПІТАЛЬНОМУ І РАНЬОМУ ГОСПІТАЛЬНОМУ ЕТАПІ. ПОКАЗИ ДО ГОСПІТАЛІЗАЦІЇ

Мета і завдання

Засвоїти етіологію, клініку, діагностику та загострень хронічного обструктивного захворювання легень.

Місце заняття

Навчальна кімната, терапевтичне відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, набір результатів лабораторних та інструментальних методів дослідження, спірометрії пацієнтів, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему.

Навчальні питання:

1. Критерії діагностики загострення ХОЗЛ.
2. Сучасні стандарти лікування хронічного обструктивного захворювання легень.

3. Бронходилатаційна терапія: інгаляційні та системні β -агоністи.
4. Інгаляційні глюкокортикостероїди.
5. Покази до призначення системних глюкокортикостероїдів при ХОЗЛ.
6. Муколітична терапія.
7. Покази до призначення кисневої терапії.
8. Особливості призначення антибіотиків хворим на хронічне обструктивне захворювання легень.
9. Особливості лікування ХОЗЛ в осіб похилого і старечого віку та в хворих з супутньою патологією
10. Покази до госпіталізації пацієнтів з загостренням ХОЗЛ.

Практичні навички

Вміти діагностувати БА, надати невідкладну допомогу, визначити необхідність госпіталізації.

Рекомендована література

1. Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах. Хронічне обструктивне захворювання легень / Ю.І. Фещенко, В.К. Гаврисюк, О.Я. Дзюблик та ін. – Київ, 2020. –70 с.
2. Внутрішні хвороби. Підручник заснований на принципах доказової медицини 2018/19 / ред. А. Ярмчук-Качмарчик. - Краків : Практ. медицина, 2018. - 1632с.
3. Внутрішня медицина. Підручник для студентів закладів вищої медичної освіти III-IV рівня акредитації та лікарів післядипломної освіти на основі рекомендацій доказової медицини / За ред. В.М. Коваленка. Укл.: Н.М. Шуба, О.Г. Несукай, О.П. Борткевич. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Моріон, 2019. – 960с.
4. Внутрішня медицина. Терапія. Підручник 4 вид /За ред. Н.М. Середюка. – ВСВ «Медицина», 2017. – 688 стр. (ілюстрації, таблиці, схеми).
5. Глобальна стратегія з діагностики, ведення та запобігання ХОЗЛ (GOLD) перегляду 2020 року. https://goldcopd.org/wp-content/uploads/2019/12/GOLD-2020-FINALver1.2-03Dec19_WMV.pdf.
6. Денесюк В.І., Денесюк О.В. Внутрішня медицина. Підручник для студентів закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації та лікарів післядипломної освіти на основі рекомендацій доказової медицини / За ред. В.М. Коваленка. – К.: МОПІОН, 2019. – 960 с.
7. Definition, Causes, Pathogenesis, and Consequences of Chronic Obstructive Pulmonary Disease Exacerbations. Ritchie AI, Wedzicha JA. Clin Chest Med. 2020 Sep;41(3):421-438.

ДИФЕРЕНЦІЙНА ДІАГНОСТИКА ЗАДИШКИ НА ДОШПИТАЛЬНОМУ ЕТАПІ

Мета і завдання

Вдосконалити знання лікарів-курсантів з сучасних підходів до диференційної діагностики задишки на дошпитальному етапі.

Місце заняття

Навчальна кімната, базові відділення, кабінет функціональної діагностики.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, архівні рентгенограми, спірограми, пневмотахограми, ЕКГ, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему

Навчальні питання:

1. Класифікація задишки.
2. Основні патогенетичні механізми задишки.

3. Методи досліджень, що використовуються для диференційної діагностики задишки на дошпитальному етапі.
4. Диференційна діагностика гострої задишки, спричиненої серцево-судинними захворюваннями:
  - задишка при гострому інфаркті міокарда;
  - задишка при порушеннях серцевого ритму та провідності;
  - задишка при гострій серцевій недостатності;
  - задишка, спричинена тромбоемболією легеневої артерії.
5. Диференційна діагностика задишки при захворюваннях дихальної системи:
  - задишка при приступі бронхіальної астми;
  - задишка, спричинена пневмонією;
  - задишка при загостренні хронічного обструктивного захворювання легень;
  - задишка при гострому респіраторному дистрес-синдромі.
6. Інші причини задишки:
  - особливості задишки при анемії;
  - задишка при ригідності діафрагми (ожирінні, вагітності);
  - психогенна задишка.
7. Диференційна діагностика хронічної задишки.

Практичні навички

Вміти провести диференційну діагностику задишки на дошпитальному та ранньому шпитальному етапах. Вміти надати невідкладну допомогу при задишці.

Рекомендована література

1. Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах: бронхіальна астма /Фещенко Ю.І., Яшина Л.О., Бойко Д.М. та ін.// Національна академія медичних наук України. – 2020. – 127 с.
2. Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Негоспітальна пневмонія у дорослих осіб: етіологія, патогенез, класифікація, діагностика, антимікробна терапія та профілактика». – Київ, Національна академія медичних наук України, 2019.
3. Внутрішні хвороби. Підручник заснований на принципах доказової медицини 2018/19 / ред. А. Яремчук-Качмарчик. - Краків: Практ. медицина, 2018. - 1632с.
4. Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл. _ Львів: Бона. 2022 –54.
5. 2019 ESC Guidelines for the diagnosis and management of acute pulmonary embolism developed in collaboration with the European Respiratory Society (ERS): The Task Force for the diagnosis and management of acute pulmonary embolism of the European Society of Cardiology (ESC) / Konstantinidis S.V., Meyer G., Becattini C. // European Heart Journal, Volume 41, Issue 4, 21 January 2020, Pages 543–603.
6. 2020 ESC Guidelines for the management of acute coronary syndromes in patients presenting without persistent ST-segment elevation: The Task Force for the management of acute coronary syndromes in patients presenting without persistent ST-segment elevation of the European Society of Cardiology (ESC) / Collet J-F., Thiele Y., Barbato E. et al. // European Heart Journal. – 2021 – № 42. – P. 1289–1367.

СИНДРОМ ГОСТРОГО БОЛЮ В ГРУДНІЙ КЛІТЦІ, ДИФ. ДІАГНОСТИКА НА ДОШПИТАЛЬНОМУ ЕТАПІ

Мета і завдання

Вдосконалити знання з диференціальної діагностики болю в грудній клітці.

Місце заняття

Навчальна кімната, кардіологічне відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, історії хвороб, навчальні клінічні випадки.

Навчальні питання:

1. Визначення понять “Кардіалгії”, “Пекталгії”.
2. Основні групи захворювань, одним з симптомів яких є біль в грудній клітині.
3. Біль в грудній клітині кардіального генезу, причини, особливості больового синдрому при коронарогенних та некоронарогенних захворюваннях, додаткові обстеження.
4. Біль в грудній клітині езофагального генезу, причини, особливості больового синдрому, додаткові обстеження.
5. Біль в грудній клітині при хворобах легень, причини, особливості больового синдрому, додаткові обстеження.
6. Біль в грудній клітині неврологічного генезу, причини, особливості больового синдрому при невритах і міозитах, периферійний і відбитий (віддзеркалений) біль, додаткові обстеження.
7. Болі в грудній клітці психогенного характеру, провокуючі фактори, основні причини, особливості больового синдрому, тактика лікаря.
8. Програма діагностичного пошуку при підозрі на загрозливі життю причини болю в грудній клітці.
9. Диференціальна діагностика при болю в грудній клітці.

Практичні навички

Вміти самостійно проводити диференціальну діагностику при болях в грудній клітці.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. *Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл.* _ Львів: Бона.2022 –54 с.
2. *Внутрішні хвороби. Підручник заснований на принципах доказової медицини, 2018/19 / ред. А. Яремчук-Качмарчик. - Краків : Практ. медицина, 2018. – 1632 с.*
3. Дужий І.Д. *Гострий грудний біль (диференціальна діагностика): монографія / І.Д.Дужий. – Суми : Сумський державний університет, 2019. – 304 с.*
4. *Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування / За ред. В.М. Коваленка, М.І. Лутая, Ю.М. Сіренка, О.С. Сичова, 4-тє вид., переробл. і доповн. – К.: МОРІОН, 2020. – 240 с.*
5. Чистик Т. *Скелетно-м'язовий біль у грудній клітці: диференціальна діагностика й лікування / Т. Чистик // Міжнародний неврологічний журнал. 2020. 16;1.*
6. Gulati M, Levy PD, Mukherjee D, et al. 2021 AHA/ACC/ASE/CHEST/SAEM/SCCT/SCMR guideline for the evaluation and diagnosis of chest pain: a report of the American College of Cardiology/American Heart Association Joint Committee on Clinical Practice Guidelines. *Circulation. 2021;144:e368–e454. doi: 10.1161/CIR.0000000000001029*

ТАХІКАРДІЇ З ВУЗЬКИМИ КОМПЛЕКСАМИ QRS, ДІАГНОСТИКА І НЕВІДКЛАДНА ДОПОМОГА

Мета і завдання

Удосконалити вміння діагностувати порушення ритму серця та знання з невідкладної допомоги.

Місце заняття

Навчальна кімната, кардіологічне, інфарктне відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, архівні кардіограми.

Навчальні питання:

1. Діагностика порушень серцевого ритму:
  - ЕКГ;
  - холтеровське моніторування ЕКГ;
  - проби з фізичним навантаженням.
2. Класифікація надшлуночкових порушень серцевого ритму.
4. Аналіз ЕКГ при тахікардіях з вузькими комплексами QRS.
6. Лікування надшлуночкових тахікардій.
7. Лікування атріовентрикулярних вузлових тахікардій.
8. Лікування ортодромних і антидромних тахікардій.
9. Невідкладна допомога при тахікардіях з вузькими комплексами QRS.
10. Лікування тріпотіння передсердь. Покази до електричної кардіоверсії.
11. Лікування фібриляції передсердь. Медикаментозна і електрична кардіоверсії.
12. Антитромботична терапія при фібриляції передсердь.

Практичні навички

Вміти діагностувати та надавати невідкладну допомогу при тахікардіях з вузькими комплексами QRS.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А, Скибчик Я.В. Електрокардіографічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології. – Видання 4-е, . – Львів : ТзОВ ЗУКЦб 2023. - 164с.
2. Скибчик В.А, Скибчик Я.В. Клінічна електрокардіографія для професіоналів. – Львів: Видавець Марченко Т.В., 2021. – 568 с.
3. Шумаков В.О., Тацук В.К. Електрокардіографія. Основи діагностики : монографія. – К. : Четверта хвиля, 2014. – 248 с.
4. Функціональна діагностика» Підручник для лікарів –інтернів та лікарів – слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти МОЗ України / За ред О. Жарінова, Ю. Іваніва, В. Куця. – К., «Четверта хвиля», 2021. – 784 с.
5. Хемптон Д. Основи ЕКГ= The ECG Made Easy : пер. 9-го англ. вид.: двомовне вид.: укр. англ. / Джон Хемптон ; наук. ред. пер. Нестор Середюк ; пер. з англ. Олексія Скакуна. – К. : ВСВ "Медицина", 2020. – 248 с.
6. Швед М.І. Основи практичної електрокардіографії / М.І. Швед, М.В. Гребеник // Тернопіль ТДМУ Укрмедкнига, 2021. – 128 с.
7. Денисюк В.І., Мороз В.М., Денисюк О.В. Аритмії та блокади серця: 30-річний науковопрактичний досвід вивчення порушень ритму серця з урахуванням рекомендацій доказової медицини; Практичне керівництво / Київ: Центр ДЗК, 2017 – 560 с.
8. ESC Guidelines for the management of patients with ventricular arrhythmias and the prevention of sudden cardiac death *European Heart Journal*, Volume 43, Issue 40, 21 October 2022, Pages 3997–4126, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehac262>.
9. 2020 ESC Guidelines for the diagnosis and management of atrial fibrillation developed in collaboration with the European Association for Cardio-Thoracic Surgery (EACTS): The Task Force for the diagnosis and management of atrial fibrillation of the European Society of Cardiology (ESC) Developed with the special contribution of the European Heart Rhythm Association (EHRA) of the ESC/ G.Hindricks, T. Potpara, N. Dagres, E.Arbelo / *European Heart Journal*, Volume 42, Issue 5, 1 February 2021, Pages 373–498.

ТАХІКАРДІЇ З ШИРОКИМИ КОМПЛЕКСАМИ QRS ДІАГНОСТИКА ТА НЕВІДКЛАДНА ДОПОМОГА

Мета і завдання

Поглибити знання клініки, діагностики, диференційної діагностики та лікування тахікардій з широкими комплексами QRS.

Місце заняття

Навчальна кімната, кардіологічне та інфарктне відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, тематичні електрокардіограми, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему.

Навчальні питання:

1. Шлуночкова тахікардія: визначення, загальні ознаки.
2. Епідеміологія шлуночкових тахіаритмій.
3. Захворювання, асоційовані з шлуночковими тахіаритміями.
4. Електрофізіологічні механізми шлуночкових тахіаритмій.
5. ЕКГ критерії ШТ.
6. Визначення джерела пароксизму ШТ.
7. Алгоритм діагностики ШТ.
8. Класифікація шлуночкових тахікардій (ШТ) за: тривалістю пароксизму ШТ, характером ЕКГ-змін під час пароксизму ШТ, прогностичним значенням ШТ.
9. Методи діагностики ШТ.
10. Специфічні типи шлуночкових аритмій:
  - стійка мономорфна ШТ (шлуночкова тахікардія за наявності структурного захворювання серця),
  - поліморфна ШТ,
  - поліморфна ШТ, асоційована з подовженим інтервалом QT (пірует-тахікардія),
  - катехоламінергічна поліморфна шлуночкова тахікардія,
  - правошлуночкова стійка ШТ (ШТ за наявності аритмогенної дисплазії правого шлуночка),
  - ШТ за типом re-entrі з блокадою ніжки пучка Гіса (за наявності кардіоміопатії),
  - двоспрямована ШТ за наявності дигіталісної інтоксикації,
  - ідіопатичні ШТ.
11. Шлуночкові тахікардії, асоційовані з раптовою серцевою смертю.
12. Диференційна діагностика аритмій з широкими комплексами QRS
13. Шлуночкова тахікардія чи суправентрикулярна тахікардія з широкими комплексами (графічні та клінічні відмінності).
14. Загальні засади лікування шлуночкових тахікардій.
15. Невідкладне лікування ШТ з порушеннями гемодинаміки (гемодинамічно нестабільної ШТ).
16. Фармакологічна терапія ШТ.
17. Покази і протипокази до імплантації кардіовертерів-дефібриляторів у хворих з ШТ.
18. Покази і протипокази до катетерної абляції при ШТ.

Практичні навички

Вміти діагностувати ШТ та аритмії з широкими комплексами, надати невідкладну допомогу при ШТ та аритміях з широкими комплексами.

Рекомендована література

1. *Функціональна діагностика» Підручник для лікарів –інтернів та лікарів – слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти МОЗ України / За ред. О. Жарінова, Ю. Іваніва, В. Куця. – К., «Четверта хвиля», 2021. – 784 с.*
2. *Скибчик В.А., Скибчик Я.В. Клінічна електрокардіографія для професіоналів. – Львів : Видавець Марченко Т. В., 2021. – 568 с.*
3. *Скибчик В.А, Скибчик Я.В. Електрокардіографічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології. – Видання 3-є, виправлене. – Львів : Видавець Марченко Т. В., 2021. – 164с.*
4. *Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл. _ Львів: Бона. 2022 –54 с.*
5. *Курс лекцій з клінічної кардіології / за ред. проф. В. Й. Целуйко. – К., 2020. – 592 с.*
6. *Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування/За ред. В.М. Коваленка, М.І. Лутая, Ю.М. Сіренка, О.С. Сичова, 5-те вид., переробл. і доповн. — К.: МОРІОН, 2021. — 320 с.*
7. *Основи електрокардіографії. Третє видання, перероблене і доповнене / Ред.: О.Й. Жарінов, В.О. Куць. – Львів: Видавництво МС, 2017. – 240 с.*
8. *ESC Guidelines for the management of patients with ventricular arrhythmias and the prevention of sudden cardiac death European Heart Journal, Volume 43, Issue 40, 21 October 2022, Pages 3997–4126, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehac262>*

ФІБРИЛЯЦІЯ ТА ТРІПОТІННЯ ПЕРЕДСЕРДЬ: ВЕДЕННЯ ПАЦІЄНТІВ ЗГІДНО СУЧАСНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ, НЕВІДКЛАДНА ДОПОМОГА ПРИ ПАРОКСИЗМАХ

Мета і завдання

Удосконалити знання з діагностики та ведення пацієнтів з фібриляцією та тріпотінням передсердь.

Місце заняття

Навчальна кімната, кардіологічне відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, тематичні електрокардіограми, набір результатів лабораторних та інструментальних методів дослідження, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему.

Навчальні питання:

1. Визначення та діагностичні критерії фібриляції передсердь (ФП).
2. Визначення та діагностичні критерії тріпотіння передсердь (ТП).
3. Ведення пацієнтів: інтегрований шлях ABC.
4. Оцінка ризику інсульту за шкалою CHA₂DS₂-VASc.
5. Оцінка ризику кровотечі.
6. Сучасні рекомендації щодо антитромботичної терапії при ФП: антагоністи вітаміну К, пероральні антикоагулянти, комбінована терапія пероральними антикоагулянтами та антиагрегантами.
7. Контроль частоти шлуночкових скорочень в пацієнтів з ФП.
8. Стратегія контролю ритму, показання до відновлення синусового ритму при ФП.
9. Невідкладна допомога при пароксизмах ТП і ФП.
10. Електрична кардіоверсія (невідкладна, планова).

11. Фармакологічна кардіоверсія, (включаючи «таблетку в кишені»).
12. Управління ризиком інсульту у пацієнтів з фібриляцією та тріпотінням передсердь, які перенесли кардіоверсію.
13. Катетерна абляція: покази, техніка проведення, подальше спостереження.
14. Оклюзія вушка лівого передсердя.
15. Тривалий контроль серцевого ритму.
16. Корекція факторів ризику у пацієнтів з ФП та ТП.
17. «Upstream» терапія.

Практичні навички

Вміти діагностувати та використовувати сучасні алгоритми лікування фібриляції передсердь та тріпотіння передсердь.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. *Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл.* _ Львів: Бона. 2022 –54 с.
2. Скибчик В.А., Скибчик Я.В. *Клінічна електрокардіографія для професіоналів.* – Львів: Видавець Марченко Т. В., 2021. – 568 с.
3. Скибчик В.А, Скибчик Я.В. *Електрокардіографічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології.* – Видання 3-є, виправлене. – Львів: Видавець Марченко Т. В., 2021. – 164с.
4. *Курс лекцій з клінічної кардіології / за ред. проф. В. Й. Целуйко.* – К., 2020. – 592 с.
5. *Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування/За ред. В.М. Коваленка, М.І. Лутая, Ю.М. Сіренка, О.С. Сичова, 5-те вид., переробл. і доповн.* — К.: МОРІОН, 2021. — 320 с.
6. Денесюк В.І., Мороз В.М., Денесюк О.В. *Аритмії та блокади серця: 30-річний науково-практичний досвід вивчення порушень ритму серця з урахуванням рекомендацій доказової медицини; Практичне керівництво / Київ: Центр ДЗК, 2017 – 560 с.*
7. *2020 ESC Guidelines for the diagnosis and management of atrial fibrillation developed in collaboration with the European Association for Cardio-Thoracic Surgery (EACTS): The Task Force for the diagnosis and management of atrial fibrillation of the European Society of Cardiology (ESC) Developed with the special contribution of the European Heart Rhythm Association (EHRA) of the ESC/ G.Hindricks, T. Potpara, N. Dagres, E.Arbelo / European Heart Journal, Volume 42, Issue 5, 1 February 2021, Pages 373–498.*
8. *NICE 2021. Atrial fibrillation: diagnosis and management.* <https://doi.org/10.1136/bmj.n1150>.

ПОРУШЕННЯ ПРОВІДНОСТІ СЕРЦЯ. БРАДИКАРДІЇ, БЛОКАДИ. СИНДРОМ СЛАБОСТІ СИНУСОВОГО ВУЗЛА

Мета і завдання

Навчитися діагностувати та надавати невідкладну допомогу при життєвонебезпечних брадиаритміях. Визначати покази та протипокази для постановки ЕКС, кардіовертера-дефібрилятора при відповідних порушеннях ритму і провідності серця.

Місце заняття

Навчальна кімната, кардіологічне, інфарктне відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, архівні електрокардіограми.

Навчальні питання:

1. Класифікація порушень провідності серця.
2. Синусова брадикардія (причини, ЕКГ-ознаки, клінічне значення, лікування).
3. Синоатріальні блокади I, II та III ступеня (диференційна діагностика, клінічне значення, лікування).
4. Атріовентрикулярна блокада I ступеня.
5. Атріовентрикулярна блокада II ступеня (Мобітц I, Мобітц II, високоступенева АВ-блокада II ступеня).
6. Атріовентрикулярна блокада III ступеня (повна).
7. Основні ускладнення повної АВ-блокади та принципи лікування.
8. Синдром Фредеріка (причини, ЕКГ-ознаки, клінічне значення, лікування).
9. Синдром слабкості синусового вузла.
10. Брадикардитична форма фібриляції передсердь.
11. «Вислизаючі» скорочення.
12. Атріовентрикулярний та ідіовентрикулярний ритми.
13. Асистолія, електромеханічна дисоціація.
14. Штучний водій ритму: постійна та тимчасова електрокардіостимуляція.
15. Лікування синоатріальних та атріовентрикулярних блокад у хворих на гострий інфаркт міокарда, при недостатності кровообігу.
16. Вдосконалити вміння діагностувати порушення провідності серця: синоатріальних та атріовентрикулярних блокад.
17. Удосконалити вміння вчасно діагностувати блокади, небезпечні для життя.
18. Засвоїти методики надання невідкладної терапії при гострих порушеннях провідності серця.
19. Удосконалити вміння діагностувати синдром слабкості синусового вузла.
20. Порушення роботи ЕКС.

Практичні навички

Вміти визначати покази та протипокази для постановки ЕКС, кардіовертера-дефібрилятора при відповідних порушеннях ритму і провідності серця.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А, Скибчик Я.В. *Електрокардіографічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології*. – Видання 4-е, . – Львів : ТзОВ ЗУКЦБ 2023. - 164с.
2. Скибчик В.А, Скибчик Я.В. *Клінічна електрокардіографія для професіоналів*. – Львів: Видавець Марченко Т.В., 2021. – 568 с.
3. Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. *Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл.* _ Львів: Бона. 2022 –54 с.
4. *Курс лекцій з клінічної кардіології / за ред. проф. В. Й. Целуйко*. – К., 2020. – 592 с.
5. *Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування/За ред. В.М. Коваленка, М.І. Лутая, Ю.М. Сіренка, О.С. Сичова, 5-те вид., переробл. і доповн.* — К.: МОРІОН, 2021. — 320 с.
6. Денесюк В.І., Мороз В.М., Денесюк О.В. *Аритмії та блокади серця: 30-річний науково-практичний досвід вивчення порушень ритму серця з урахуванням рекомендацій доказової медицини; Практичне керівництво / Київ: Центр ДЗК, 2017 – 560 с.*
7. *Основи електрокардіографії. Третє видання, перероблене і доповнене / Ред.: О.Й. Жарінов, В.О. Куць*. – Львів: Видавництво МС, 2017. – 240 с.
8. *Функціональна діагностика» Підручник для лікарів –інтернів та лікарів – слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти МОЗ України / За ред. О. Жарінова, Ю. Іваніва, В. Куця*. – К., «Четверта хвиля», 2021. – 784 с.

КЛІНІЧНА ФАРМАКОЛОГІЯ АНТИАРИТМІЧНИХ ПРЕПАРАТІВ

Мета і завдання

Удосконалити знання з питань фармакотерапії аритмій різного генезу. Вдосконалити підходи до раціонального і фармакологічно обґрунтованого лікування аритмій.

Місце заняття

Навчальна кімната, базові відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, інструкції до медичних препаратів, набір тестових завдань та ситуаційних задач на відповідну тему.

Навчальні питання:

1. Сучасна класифікація антиаритмічних засобів.
2. Патомеханізми виникнення порушень функції збудливості.
3. Патофізіологія антиаритмічних засобів у хворих з аритміями (відповідно до класифікації).
4. Застосування антиаритміків при суправентрикулярних аритміях.
5. Застосування антиаритмічних препаратів при вентрикулярних аритміях.
6. Особливості лікування аритмій з рідким шлуночковим ритмом.
7. Особливості антиаритмічної терапії при синдромі тахі-, брадикардії.
8. Застосування антиаритмічних препаратів при додаткових шляхах проведення імпульсу.
9. Застосування антиаритмічних засобів у хворих з продовженою фазою реполяризації.
10. Застосування серцевих глікозидів у хворих з порушеннями серцевого ритму.
11. Аритмогенний ефект антиаритмічних препаратів.
12. Ранні ознаки появи шлуночкової пароксизмальної тахікардії, тремтіння і фібриляції шлуночків при застосуванні антиаритмічних засобів.
13. Застосування поєднаних комбінацій антиаритмічних препаратів при різних формах аритмій.
14. Ускладнення при застосуванні антиаритмічних засобів.

Практичні навички

Вміти призначити антиаритмічні засоби при різних порушеннях серцевого ритму і провідності.

Рекомендована література

1. Денесюк В.І., Мороз В.М., Денесюк О.В. *Аритмії та блокади серця: 30-річний науково-практичний досвід вивчення порушень ритму серця з урахуванням рекомендацій доказової медицини; Практичне керівництво* / Київ: Центр ДЗК, 2017 – 560 с.
2. *Клінічна фармакологія. Підручник* / За ред. Біловол О.М. – Київ: "Нова книга", 2021. – 544 с.
3. *Невідкладна допомога в кардіології. Навчальний посібник під редакцією Долженко М.М.-К. Наукова думка.* – 2018. – 412 с.
4. Скибчик В.А., Скибчик Я.В. *Електрокардіографічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології.* – Видання 4-е, . – Львів : ТзОВ ЗУКЦБ 2023. - 164с.
5. Скибчик В.А., Соломенчук Т.М. *Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл.* Львів: Бона. 2022 –54 с.
6. *2020 ESC Guidelines for the diagnosis and management of atrial fibrillation developed in collaboration with the European Association for Cardio-Thoracic Surgery (EACTS): The Task Force for the diagnosis and management of atrial fibrillation of the European Society of Cardiology (ESC)*

Developed with the special contribution of the European Heart Rhythm Association (EHRA) of the ESC / Hindricks G., Potara T., Dagres N. et al.// European Heart Journal. – V. 42. – № 5. – 2021. – P. 373–498.

7. 2019 ESC Guidelines for the management of patients with supraventricular tachycardia The Task Force for the management of patients with supraventricular tachycardia of the European Society of Cardiology (ESC): Developed in collaboration with the Association for European Paediatric and Congenital Cardiology (AEPCC) /Brugada J., Katritsis D.G., Arbelo K. et al.// European Heart Journal. – V. 41, № 5. – 2020. – P. 655–720.

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ НЕВІДКЛАДНОЇ ДОПОМОГИ НА ДОШПИТАЛЬНОМУ ЕТАПІ ПАЦІЄНТАМ ПОХИЛОГО ВІКУ

Мета і завдання

Удосконалити знання з морфологічних, патофізіологічних основ біології старіння. Оволодіти навиками надання невідкладної допомоги пацієнтам похилого і старечого віку.

Місце заняття

Навчальна кімната.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, історії хвороби, архівні ЕКГ.

Навчальні питання:

1. Вікова градація людини. Механізми старіння. критерії визначення біологічного віку.
2. Старіння серцево-судинної системи.
3. Особливості патології серцево-судинної системи в похилому і старечому віці.
4. Принципи фармакотерапії та надання невідкладної допомоги у людей похилого і старечого віку із захворюваннями серцево-судинної системи.
5. Гостра ішемія міокарда в осіб похилого віку.
6. Особливості симптоматики інфаркту міокарда у пацієнтів похилого та старечого віку.
7. Надання невідкладної допомоги пацієнтам похилого і старечого віку при захворюваннях дихальної системи.
8. Надання невідкладної допомоги пацієнтам похилого і старечого віку при захворюваннях нирок і сечовивідної системи.

Практичні навички

Вміти надати невідкладну допомогу пацієнтам похилого і старечого віку.

Рекомендована література

1. Денесюк В.І., Мороз В.М., Денесюк О.В. *Аритмії та блокади серця: 30- річний науково-практичний досвід вивчення порушень ритму серця з урахуванням рекомендацій доказової медицини; Практичне керівництво / Київ: Центр ДЗК, 2017 – 560 с.*
2. *Клінічна фармакологія. Підручник / За ред. Біловол О.М. – Київ: "Нова книга", 2021. – 544 с.*
3. *Невідкладна допомога в кардіології. Навчальний посібник під редакцією Долженко М.М.-К. Наукова думка. – 2018. – 412 с.*
4. *Скибчик В.А, Скибчик Я.В. Електрокардіографічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології. – Видання 4-є, . – Львів : ТзОВ ЗУКЦБ 2023. - 164с.*
5. *Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. Практичні аспекти сучасної кардіології -3-те вид. доповн. і виправл. _ Львів: Бона. 2022 –54.*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ СЕРЦЕВО-СУДИННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У ВАГІТНИХ

Мета і завдання

Удосконалити знання особливостей клінічних проявів, перебігу, діагностики, прогнозу і лікування захворювань серцево-судинної системи у вагітних.

Місце заняття

Навчальна кімната, гінекологічне відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, манекени.

Навчальні питання:

1. Набуті вади серця.
2. Артеріальна гіпертензія і вагітність.
3. Артеріальна гіпотонія і вагітність.
4. порушення ритму серця під час вагітності.
5. Невідкладна допомога при пароксизмі надшлуночкової тахікардії у вагітних.
6. Хвороби міокарда, ендокарда і перикарда у вагітних.
7. ІХС та гострий коронарний синдром і вагітність.
8. Ведення вагітних при ТЕЛА.
9. Використання лікарських препаратів у вагітних із ССЗ.
10. Профілактика венозної тромбоемболії.

Практичні навички.

Вміти діагностувати різноманітні серцево-судинні захворювання у вагітних, вміти надати невідкладну допомогу.

Рекомендована література

1. Скибчик В.А. Соломенчук Т.М. *Практичні аспекти сучасної кардіології -3-тє вид. доповн. і виправл.* _ Львів: Бона. 2022 –54 с.
2. Скибчик В.А., Скибчик Я.В. *Клінічна електрокардіографія для професіоналів.* – Львів : Видавець Марченко Т. В., 2021. – 568 с.
3. *Внутрішні хвороби. Підручник заснований на принципах доказової медицини 2018/19 / ред. А. Ярмчук-Качмарчик.* - Краків : *Практ. медицина*, 2018. - 1632 с. - ISBN 978-83-7430-567-9.
4. Vera Regitz-Zagrosek, Jolien W Roos-Hesseling, Johann Bauersachs et al. *ESC Scientific Document Group, 2018 ESC Guidelines for the management of cardiovascular diseases during pregnancy: The Task Force for the Management of Cardiovascular Diseases during Pregnancy of the European Society of Cardiology (ESC), European Heart Journal, Volume 39, Issue 34, 07 September 2018, Pages 3165–3241, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehy340>.*

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ НАДАННЯ ДОПОМОГИ ТРАВМОВАНИМ НА ДОГОСПІТАЛЬНОМУ ЕТАПІ. МЕНЕДЖМЕНТ ТРАВМОВАНОГО ПАЦІЄНТА У ВІДДІЛЕННІ ЕКСТРЕНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Мета і завдання

Вдосконалити навички надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах травмованій особі.

Місце заняття

Імітаційний центр, відділення ЕМД.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, манекени.

Навчальні питання:

1. Етичні, деонтологічні та юридичні аспекти невідкладної медичної допомоги травмованим постраждалим на догоспітальному етапі.
2. Огляд місця події, забезпечення особистої безпеки медичного персоналу та безпеки постраждалого, наближення до постраждалого.
3. Робота бригади ШМД в команді.
4. Первинний огляд травмованого (алгоритм DRABCDE).
5. Вторинний огляд травмованого. Зв'язок бригади з основною базою, доповідь про клінічну ситуацію.
6. Оцінка свідомості травмованого пацієнта, довенний доступ, ЕКГ-моніторинг, пульсоксиметрія, вимірювання артеріального тиску, глюкометрія, оцінка реакції зіниць на світло, оцінка стану грудної клітки, живота, опорно-рухового апарату, виявлення закритих ушкоджень.
7. Досягнення транспортабельності травмованого хворого.
8. Способи транспортної іммобілізації травмованих (укладання на щит, м'які ноші, ноші-крісло, одягання шийного комірця, іммобілізаційного жилету).
9. Боротьба з шоком.
10. Обов'язкові дії виїзної бригади швидкої медичної допомоги на місці події.
11. Менеджмент травмованого пацієнта у відділенні ЕМД.

Практичні навички

Вміти надавати екстрену медичну допомогу травмованій особі на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах.

Рекомендована література

1. Волянський П.Б., Гур'єв С.О., Долгий М.Л. та ін. Домедична допомога в умовах надзвичайних ситуацій (практичний посібник) / Київ, 2016. – 151 с.
2. Екстрена та невідкладна медична допомога в запитаннях і відповідях: навчальний посібник / М. І. Швед [та ін.]; ред. М. І. Швед. – Тернопіль: Укрмедкн., 2018. – 311 с.
3. Наказ МОЗ від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».
4. Наказ МОЗ від 03.02.2022 р. №210 «Стандарт екстреної медичної допомоги «Медичне сортування пацієнтів різних вікових груп у відділенні екстреної (невідкладної) медичної допомоги».
5. Наказ МОЗ України 15.03.2022 р. №488 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо надання екстреної медичної допомоги постраждалим на догоспітальному етапі в умовах бойових дій / воєнного стану».
6. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, В.І.Боброва, Г.Г.Роцін та ін.; за ред. І.С.Зозулі. – 3-є вид., переробл. І допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 960 с.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОХІДНОСТІ ВЕРХНІХ ДИХАЛЬНИХ ШЛЯХІВ У ТРАВМОВАНИХ, ВЕНТИЛЯЦІЇ ТА ОКСИГЕНАЦІЇ

Мета і завдання

Освоїти основні принципи забезпечення прохідності верхніх дихальних шляхів і травмованих пацієнтів та оксигенотерапії.

Місце заняття

Імітаційний центр, відділення ЕМД.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, манекени.

Навчальні питання:

1. Розпізнавання обструкції дихальних шляхів.
2. Ознаки повної та часткової обструкції дихальних шляхів.
3. Алгоритм лікування обструкції дихальних шляхів у дорослих.
4. Стабілізація дихання.
5. Забезпечення прохідності дихальних шляхів.
6. Умови інтубації трахеї у травмованих пацієнтів.
7. Штучна вентиляція легень.
8. Пристрої для базових методик відновлення прохідності дихальних шляхів, техніка введення: назофарингеальні повітроводи. орофарингеальні повітроводи.
9. Альтернативні пристрої для забезпечення прохідності дихальних шляхів: ларингеальна маска; повітровід i-gel; ларингеальна трубка.
10. Методика введення надгортанних пристроїв та їх обмеження у використанні.
11. Оксигенотерапія.

Практичні навички

Вміти самостійно відновлювати прохідність верхніх дихальних шляхів у травмованих пацієнтів, правильно вибирати метод відновлення прохідності верхніх дихальних шляхів.

Рекомендована література

1. Волянський П.Б., Гур'єв С.О., Долгий М.Л. та ін. Домедична допомога в умовах надзвичайних ситуацій (практичний посібник) / Київ, 2016. – 151 с.
2. Екстрена та невідкладна медична допомога в запитаннях і відповідях: навчальний посібник / М. І. Швед [та ін.]; ред. М. І. Швед. - Тернопіль: Укрмедкн., 2018. - 311 с
3. Екстрена та невідкладна медична допомога: підручник / [М.І. Швед, А.А.Гудима, С.М.Геряк та ін.]; за ред. проф.М.І. Шведа. – Тернопіль: ТДМУ, 2018. – 448 с.
4. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, В.І.Боброва, Г.Г.Роцін та ін.; за ред. І.С.Зозулі. – 3-є вид., переробл. І допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 960 с.
5. Наказ МОЗ України від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».
6. Наказ МОЗ України від 28.03.2022 р. № 356/37692 «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах».

МЕНЕДЖМЕНТ ПАЦІЄНТА З ТРАВМОЮ ГРУДНОЇ КЛІТКИ У ВІДДІЛЕННІ ЕКСТРЕНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Мета і завдання

Засвоїти принципи надання невідкладної допомоги пацієнтам з травмою грудної клітки та менеджменту у відділенні екстреної медичної допомоги.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, манекени.

Навчальні питання:

1. Типи травм грудної клітки.
2. Травматичне пошкодження дихальних шляхів: клініка, діагностика.
3. Травми легень: особливості клінічного перебігу, діагностика, диференційна діагностика.
4. Забій легень: скарги, клінічна картина.
5. Рентгенологічна діагностика забою легень.
6. Ускладнення травм легень і дихальних шляхів.
7. Невідкладна допомога при дихальних шляхів та легень.
8. Невідкладна допомога при забою легень.
9. Менеджмент пацієнта з травмою грудної клітки у відділенні ЕМД.

Практичні навички

Вміти надавати екстрену медичну допомогу постраждалому з травмою грудної клітки на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах.

Рекомендована література

1. *Внутрішні хвороби. Підручник заснований на принципах доказової медицини 2018/19 / ред. А. Яремчук-Качмарчик. - Краків : Практ. медицина, 2018. - 1632с.*
2. *Внутрішня медицина. Підручник для студентів закладів вищої медичної освіти III-IV рівня акредитації та лікарів післядипломної освіти на основі рекомендацій доказової медицини / За ред. В.М. Коваленка. Укл.: Н.М. Шуба, О.Г. Несукай, О.П. Борткевич. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Моріон, 2019. – 960с.*
3. *Денесюк В.І., Денесюк О.В. Внутрішня медицина. Підручник для студентів закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації та лікарів післядипломної освіти на основі рекомендацій доказової медицини / За ред. В.М. Коваленка. – К.: МОРІОН, 2019. – 960 с.*
4. *Основні клінічні синдроми в пульмонології : навчальний посібник для лікарів-інтернів за спец. «Загальна практика-сімейна медицина», «Внутрішні хвороби» / В. І. Кривенко, І. В. Непрядкіна, О. П. Федорова [та ін.]. - Запоріжжя: [ЗДМУ], 2018. - 132 с.*

ГЕМОРАГІЧНИЙ ШОК — ДІАГНОСТИКА, ЛІКУВАННЯ. ГЕМОСТАТИКИ: КЛАСИФІКАЦІЯ, МЕХАНІЗМ ДІЇ, ПРИНЦИПИ ВИКОРИСТАННЯ

Мета і завдання

Вдосконалити знання щодо діагностики та надання невідкладної медичної допомоги при геморагічному шоці, особливостях застосування гемостатичних засобів на догоспітальному етапі.

Місце заняття

Навчальна кімната, відділення ЕМД.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, історії хвороб.

Навчальні питання:

1. Класифікація кровотеч за етіологією, механізмом виникнення, термінами виникнення, анатомічними особливостями.
2. Ознаки і невідкладна допомога при венозній кровотечі.
3. Ознаки і невідкладна допомога при артеріальній кровотечі.
4. Визначення критичної кровотечі.
5. Геморагічний шок: причини, патогенез, клінічний перебіг.
6. Принципи лікування хворих з кровотечею: кінцева зупинка кровотечі, компенсація ОЦК.
7. Кровозупинні засоби системної дії.

Практичні навички

Оволодіти технікою тимчасової зупинки зовнішньої кровотечі.

Рекомендована література

1. *Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, В.І.Боброва, Г.Г.Роцін та ін.; за ред. І.С.Зозулі. – 3-є вид., переробл. І допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 960 с.*
2. *Наказ МОЗ України 15.03.2022 р. №488 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо надання екстреної медичної допомоги постраждалим на догоспітальному етапі в умовах бойових дій / воєнного стану».*
3. *Наказ МОЗ від 21.06.2016 р. № 612 Уніфікований клінічний протокол екстреної медичної допомоги «Масивна кровотеча з кінцівок».*
4. *Наказ МОЗ від 21.06.2016 р. № 612 Уніфікований клінічний протокол екстреної медичної допомоги «Зовнішня кровотеча з тулуба та шиї».*
5. *Наказ МОЗ України від 05.06.2019 р. №1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол».*
6. *Наказ МОЗ України від 28.03.2022 р. № 356/37692 «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах».*

ОСОБЛИВОСТІ ОБСТЕЖЕННЯ ПОРАНЕНОГО З ПІДОЗРОЮ НА ЧЕРЕПНО-МОЗКОВУ ТРАВМУ. ШКАЛА КОМ ГЛАЗГО ТА AVPU. ПРАВИЛА ТРАНСПОРТУВАННЯ ПОРАНЕНИХ

Мета і завдання

Навчитися обстежувати пораненого з підозрою на черепно-мозкову травму, засвоїти правила транспортування поранених.

Місце заняття

Імітаційний центр, відділення ЕМД.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійні презентації, манекени.

Навчальні питання:

1. Ступені важкості черепно-мозкової травми (ЧМТ).
2. Біомеханізм ЧМТ.
3. Визначення закритої ЧМТ.

4. Діагностика закритої ЧМТ.
5. Поняття струсу головного мозку.
6. Клінічний перебіг струсу головного мозку.
7. Невідкладна допомога при струсі головного мозку.
8. Забій головного мозку, ступені важкості.
9. Визначення відкритої ЧМТ.
10. Визначення поєднаної ЧМТ.
11. Шкала ком Глазго та AVPU при оцінці стану свідомості хворого з ЧМТ.
12. Правила транспортування поранених.

Практичні навички

Вміти надавати екстрену медичну допомогу постраждалому з черепно-мозковою травмою на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах.

Рекомендована література

1. *Внутрішні хвороби. Підручник заснований на принципах доказової медицини 2018/19 / ред. А. Яремчук-Качмарчик. - Краків : Практ. медицина, 2018. - 1632с.*
2. *Внутрішня медицина. Підручник для студентів закладів вищої медичної освіти III-IV рівня акредитації та лікарів післядипломної освіти на основі рекомендацій доказової медицини / За ред. В.М. Коваленка. Укл.: Н.М. Шуба, О.Г. Несукай, О.П. Борткевич. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Моріон, 2019. – 960с.*
3. *Денесюк В.І., Денесюк О.В. Внутрішня медицина. Підручник для студентів закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації та лікарів післядипломної освіти на основі рекомендацій доказової медицини / За ред. В.М. Коваленка. – К.: МОРІОН, 2019. – 960 с.*
4. *Основні клінічні синдроми в пульмонології : навчальний посібник для лікарів-інтернів за спец. «Загальна практика-сімейна медицина», «Внутрішні хвороби» / В. І. Кривенко, І. В. Непрядкіна, О. П. Федорова [та ін.]. - Запоріжжя: [ЗДМУ], 2018. - 132 с.*